

Sucot - Hošana Raba רבה הושענא [anul 5784]

Hošana Raba „Marea implorare (salvează-mă te rog)” este numirea celei de a șaptea (ultima) zi a sărbătorii de Sucot, pe data de 21 Tișre, cu o zi înainte de sărbătoarea din Tora numită Șmini Ațeret. În Templu, această zi era apogeul ritualului cu salcia *mițvat arava* מצוות ערבה. În această zi, obișnuiau în Templu să pună ramurile de salcie în picioare pe altar, chiar și în ziua de Șabat. Astăzi, tot ce a mai rămas de la acest ritual este „lovirea sălciilor” în această zi. De asemenea tot atunci se spun mai multe Hoșaanot (*piutim*, cântece religioase) decât în celelalte zile ale sărbătorii.

Ziua este amintită pentru prima oară în Midraș Șoher Tov despre Tehilim în Psalmul 17.

Ritualul în Templu

Mițvat Arava în Templu era executată pe altarul din Azara (din fața Templului). Altarul avea gropițe în jurul lui, în care erau băgate sălciile ca să se încline peste altar. Cohanimii (preoții) înconjurau altarul o dată în fiecare zi a sărbătorii de Sucot, iar în ziua aceasta îl înconjurau de șapte ori. Toate acestea ne sunt prezentate în Mișna, tractatul Suca 4:5.

În Talmud sunt câteva dispute legate de unele aspecte ale acestui ritual. Cel mai aprig era, probabil, cel care a stabilit că el se ține și de Șabat. De aceea, când s-a stabilit definitiv calendarul, a fost aranjat așa ca această zi să nu mai cadă niciodată de Șabat.

Obiceiuri

- **Învățătura nopții de Hošana Raba** - *Tikun lel Hošana Raba* תיקון ליל הושענא רבה. În această noapte, foarte mulți obișnuiesc să rămână treji ca să învețe toată noaptea Tora dintr-un sidur numit „*Tikun lel Hošana Raba*” sau se învață după alegerea participanților. De obicei se citește din cartea Devarim-Deuteronom și din Psalmi, deoarece ei sunt atribuiți regelui David, care este și unul din *ușpezin*, oaspeți în Suca. Unii mai adaugă și un fragment de Selihot.
- **Baterea sălciilor** - *Hibut aravot* חיבוט ערבות. Obiceiul este să se lege împreună 5 sălcii și să se bată cu ele pe podea de 5 ori. Unii o fac nu pe podea, ci direct pe pământ. Numărul de cinci este introdus târziu și vine din Cabala. Nu toți le țin cu rigoare. Așkenazimii spun *piutul „Taane emunim”*.
- **Bindecuvântarea „Pitka Tava”** פתקא טבא. Evreii Așkenazi își urează *Pitka Tava* sau în yidiș *A git kittel* care înseamnă „Un bilețel bun”. Credința este că în această zi Dumnezeu dă pe mâinile mesagerilor bilețelele cu sentința fiecăruia dată încă de Iom Kipur, care mai poate fi schimbată în ultima clipă a acestei zile.
- *Kreplech* קרעפלך. Așkenazii mănâncă *kreplech*, un fel de colțunași umpluți cu carne în supă.
- Ritualuri care nu se mai țin. Cel puțin două ritualuri din Evul Mediu nu se mai practică: înconjurarea Muntelui Mălinilor și „Obiceiul umbrii” *minhag hațel* מנהג הצל.

Rugăciuni

În ziua acesta se adaugă la rugăciunile de Hol HaMoed și altele, cum ar fi Psalmul 130, binecuvântarea *Yiṣtabah, Ata hereta* și cele 13 principii *Midot*. Nu se citește *Niṣmat col hai*. Unii spun Selihot înaintea rugăciunii.

În cartea profetului Hagai cap.2, versetul 1 ni se spune că această profeție i s-a spus lui Hagai în ziua de 21 al lunii a șaptea, adică de Hoșana Raba. Probabil din această cauză apare în Talmud, tractatul Suca 44:a că baterea sălciilor în această zi este un „obicei de la profeți”, *Minhag Neviim* מנהג נביאים ”.

Există foarte multe midrașim despre această zi. De exemplu, marele înțelept Isaac Tyrnau (Austria, sec.14) în cartea sa despre obiceiuri *Sefer HaMinhagim* aduce un midraș antic: „De ce se numește Hoșana Raba? Dumnezeu i-a spus lui Avraham, Eu sunt unic și tu ești unic, voi da fiilor tăi o zi specială în care să-și ispășească vinile - aceasta este Hoșana Raba”.

Cartea „Zohar” stabilește vehement ziua aceasta ca ziua pecetluirii judecării: „În noaptea când intră sărbătoarea, bilețelele ies din casa regelui. În ziua a șaptea a sărbătorii (de Sucot) este terminarea judecării lumii și bilețelele ies din casa regelui. În ziua aceea el le dă în mâinile executorului și se termină judecata”.

Sucot - Sărbătoarea colibelor [anul 5781]

Sărbătoarea de Sucot este ultima sărbătoare din ciclul de sărbători evreiești de toamnă din luna evreiască Tișre. Sărbătoarea ține opt zile, dintre care șapte se stă în colibă (*suca*). Este o sărbătoare foarte frumoasă și foarte iubită, care simbolizează sfârșitul sărbătorilor, sfârșitul verii și al anului agricol. Să nu uităm că în Israel există doar două anotimpuri: vară și iarnă.

Mulți dintre noi avem impresia că sărbătorile evreiești au un caracter strict religios, cu rugăciuni în sinagogă și mese îmbelșugate acasă. Adevărul este că aceste sărbători, mai ales cele trei sărbători în care se făcea pelerinaj la Ierusalim - Pesah, Șavuot și Sucot - au un important aspect agricol, descris chiar în Mișna și Talmud. Dintre ele, Sucot este cea mai evidentă, când cele patru specii de plante (chitra, frunza de palmier, mirtul și salcia) sunt asociate și în rugăciune. În Israelul modern, obiceiurile practicate în perioada biblică au fost reînnoite și adaptate lumii moderne.

Numele sărbătorii vine de la *suca*, o colibă acoperită cu paie. În Vechiul Testament ni se poruncește să petrecem întreaga sărbătoare în colibe, pentru a ne aminti de condițiile grele în care evreii au stat timp de patruzeci de ani în pustiu. Dar oare evreii chiar au stat în colibe? De unde aveau paie pentru acoperiș? Este mult mai probabil că stăteau în corturi. Chiar și tabernacolul era într-un cort. Coliba este legată de aspectul agricol al sărbătorii. Asemenea colibe se află și astăzi pe marginea ogoarelor, slujind țăranilor ca loc de odihnă, la adăpost de razele arzătoare ale soarelui.

Această idee este confirmată în Talmud, unde se explică de ce am primit porunca să stăm în colibe. Ideea este să ieșim pentru o săptămână din locuința noastră permanentă, solidă și confortabilă și să ne adăpostim într-o

locuință provizorie, pentru a înțelege că totul în viață este provizoriu, chiar noi înșine. Coliba nu trebuie să fie sărăcăcioasă, din contră, trebuie să fie cât mai frumos împodobită, masa să fie pusă cu vasele cele mai frumoase, paturile cu cele mai frumoase așternuturi, etc. Se cere doar ca pereții să fie provizorii și prin acoperișul de paie să se vadă stelele.

În zilele noastre în Israel au loc concursuri cu tema „Coliba (*suca*) cea mai frumoasă”. La sfârșitul sărbătorii de Iom Kipur, chiar înainte de a se așeza la masă, oameni religioși încep să ridice coliba. În intervalul de patru zile între cele două sărbători se construiesc colibele și se împodobesc cu diverse ornamente. De obicei se introduce lumină electrică, se aduc mese și scaune și tot ce e necesar traiului. Toate mesele se iau în colibă, unii chiar dorm în ea. Mulți oameni credincioși, când își cumpără o locuință, plănuiesc din timp unde vor construi *suca*: în curte sau pe balcon. Pentru locuințe aflate la etaj se caută cele cu balcon mare și care nu este acoperit. De aceea multe blocuri se construiesc cu balcoane alternative.

Încă o tradiție legată de *suca* este ospitalitatea. De altfel cuvântul aramaic *ușpizin* are aceeași rădăcină ca și *oaspete*. Primii oaspeți simbolici sunt personajele biblice cele mai renumite.

Sărbătoarea următoare este Simhat Tora. În Israel ea se ține în a opta zi de sărbătoare, zi numită și *Şmini Ațeret* (adunarea din ziua a opta), dar în diaspora ea se ține în ziua următoare. Această sărbătoare nu apare nici în Vechiul Testament, nici în Talmud. Ea a apărut în Evul Mediu timpuriu, perioadă care în istoria evreilor se numește *HaGheonim*. Este sărbătorirea Torei. În această zi se încheie citirea anuală a Torei și începe un nou ciclu. Ideea de ciclu este fundamentală în iudaism. Tora se citește de la început până la sfârșit într-un an. În acest scop ea este împărțită în 54 / 55 de porțiuni numite pericope. În ziua de Simhat Tora se citesc ultimele două capitole din Deuteronom și imediat se trece la primul capitol din Geneza. Multe dintre învățăturile evreiești se fac în cicluri. Mișna, cartea de bază a legilor evreiești se învață și ea în ciclu, la fel și Talmudul. Acum cinci ani a început în Israel o inițiativă de citire a Vechiului Testament în ritm de un capitol pe zi. Proiectul este numit „929”, după numărul de capitole ale Vechiului Testament. Această împărțire a fost făcută de creștini în secolul al XIII-lea, fiind apoi adoptată și de o mare parte a evreilor, cu toate că nu este lipsită de probleme. Acest proiect este bazat pe toate obiectele moderne de învățatură: site de internet, Facebook, WhatsApp, programe de radio și televiziune, etc. Participă nu numai rabini, ci și profesori, ziariști, evrei ortodocși și reformiști, oameni politici.

În cartea 1Macabeeni (care nu a fost canonizată de autoritatea rabinică și de aceea versiunea ebraică nu s-a păstrat, existând doar cea greacă) scrie că în timpul sărbătorii de Sucot din anul 167 î.e.n., armata regelui Antiochus a profanat Templul și ca urmare în acel an nu s-a putut ține sărbătoarea de Sucot. După două luni, evreii în frunte cu familia Hașmonai s-au revoltat, i-au alungat pe greci din Ierusalim și Templul a fost din nou purificat. Atunci s-a ținut sărbătoarea de Sucot „amânată”, care s-a transformat în sărbătoarea de Hanuca. Așa se explică de ce sărbătoarea de Hanuca ține și ea opt zile.

După această versiune minunea lumânării care a ars opt zile a fost adăugată ulterior, ca o justificare a lungimii sărbătorii.

Sucot în Israel

În Israel sărbătoarea de Sucot a devenit, mai mult ca oricare alta, o sărbătoare de cultură și artă. Sunt zeci de festivaluri: festivalul internațional de film din Haifa, festivalul de teatru de stradă de la Acra (Aco), festivalul poveștilor de la Ghivataim, festivalul de teatru pentru copii de la Iafô, festivaluri pentru familii cu copii, festivaluri de muzică, se fac expoziții de artă, se organizează excursii în toată țara. În toate muzeele, în parcuri de distracție, în kibuțuri și în instituțiile de cultură au loc evenimente de sărbătoare. Se poate spune că timp de o săptămână întreaga țară este un mare festival.

În ziua de *Şmini Ațeret*, a opta zi de Sucot, la Zidul Plângerii are loc tradiționala binecuvântare a preoților. Se consideră că oricine are numele de familie Cohen este un urmaș al tagmei preoțești din antichitate. Aceștia binecuvântează poporul, așa cum se făcea pe vremuri în Templu. În această zi pe străzile Ierusalimului e mare înghesuială și e aproape imposibil de circulat. Din păcate anul acesta festivitatea obișnuită nu va avea loc. Sperăm că în anul viitor se vor întoarce zilele fermecate de sfârșit de vară israeliană.

Sucot - Sărbătoarea Colibelor חג סוכות [anul 5780]

Sucot este o sărbătoare din Tora care ține șapte zile de la 15 Tișrei până la 21 Tișrei. Prima zi este *lom Tov* יום טוב, adică sărbătoare în care nu se lucrează, iar apoi vin șase zile de *Hol Hamoed* חול המועד, adică sărbătoare în care se lucrează. Sărbătoarea aceasta are un număr relativ mare de mițvot și ritualuri pe care le vom descrie în continuare. Sucot este a treia și ultima sărbătoare din cele trei „șloșa regalim” שלוש רגלים, în care evreii veneau la Ierusalim la Templu cât timp acesta a existat. La sfârșitul sărbătorii de Sucot, pe data de 22 Tișrei mai este o sărbătoare numită Șmini Ațeret în care nu se mai impun mițvoturile speciale de Sucot. Ultima sărbătoare în seria sărbătorilor de toamnă este Simhat Tora, care în Israel se sărbătorește în aceeași zi cu Șmini Ațeret, iar în diaspora a doua zi, de 23 Tișrei.

În Tora, numele sărbătorii este Hag HaSucot care de multe ori în cărțile de Profeti și Scrieri și în Talmud și midraș este numai HeHag חג. În Tora mai există și numele de Hag HaAsif חג האסיף, care înseamnă „Sărbătoarea Culesului Roadelor”. Acest nume vine de la aspectul agricol al acestei sărbători care cade fix în perioada în care se termină culesul roadelor din sezonul ploios al anului trecut, se termină tescuirea strugurilor și depozitarea vinului. Cuvântul roade nu se referă probabil la recolte de cereale care după cum știm se adunau la începutul verii, ci la adunarea fructelor de vară, mai ales struguri și smochine și poate și adunarea paielor din ogor. În Talmud Ierusalimi, tactatul Maaser Șeni 67:1 scrie că de Sucot se aduceau la Templu smochine și struguri care au fost culese de curând.

Sursele sărbătorii

Sărbătoarea de Sucot în Tanach are două caracteristici: Una agricolă în care se sărbătorește sezonul de cules al roadelor pe de o parte, iar pe altă parte este una din cele trei „șloșa regalim” care de data aceasta comemorează așezarea evreilor în deșert în colibe. Data sărbătorii s-a stabilit la mijlocul lunii Tișrei (a Șaptea lună a anului în Tora) fiindcă aceasta este sfârșitul anului agricol *țet hașana*. צאת השנה. Aceste două caracteristici sunt descrise în cartea Levitic 23:39-43:

„Dar în ziua a cincisprezecea a lunii a șaptea, când veți strânge roadele pământului, veți sărbători sărbătoarea Domnului șapte zile. În ziua întâi (va fi) Șabaton (nu se va lucra) și în a opta zi (va fi) Șabaton și vă veți lua în prima zi rod din pomi de *hadar* עץ הדור (chitră după interpretarea înțelepților), ramuri de palmieri și crengi de copaci stufoși și sălcii de pârâu și vă veți bucura înaintea lui Dumnezeu șapte zile și veți ține sărbătoarea ca sărbătoare pentru Domnul Dumnezeul șapte zile pe an; este o lege veșnică pentru toate generațiile voastre, o veți ține în luna a șaptea. În colibe veți locui șapte zile, toți cei născuți în Israel (cetățeni) vor sta în colibe pentru ca generațiile voastre (în viitor) să știe că în colibe am așezat pe Bnei (fiii) lui Israel când i-am scos din Egipt. Eu sunt Dumnezeul vostru”.

Mițvot-urile (regulile) sărbătorii

Aceste reguli apar în Tora în pasajul de sus din Levitic 23, în care sunt amintite cele patru plante și șederea în suca și în cartea Numeri 29 unde sunt amintite jertfele de Musaf (de după amiază) ale sărbătorii și în cartea Deuteronom 16. Toate regulile sunt detaliate în Mișna și Talmud în tractatul Suca dedicată special acestei sărbători.

- **Mițva de abținere de la muncă.**

Prima zi de Sucot este lom Tov în care este interzis de a munci în afară de gătit pentru sărbătoare.

- **Ședere în suca סוכה.**

În perioada sărbătorii de Suca o mițva este șederea în suca și folosirea ei pentru toate activitățile zilnice ale casei. În perioada aceasta de șapte zile avem mițva să mâncăm, să bem și să dormim în suca și alte activități domestice să le facem în suca.

Suca este o locuință provizorie care nu este în nici un caz permanentă. Despre suca vom scrie separat. În orice caz ea trebuie împodobită cu cele mai frumoase ornamente. „Isteții” încep construcția colibei imediat la ieșirea din lom Kipur.

- **Cele patru plante (specii) ארבעת המינים.**

De sărbătoarea Sucot avem o mițva de a ține în mână cele patru plante: etrog (chitră) אתרוג, lulav (ramuri de palmier) לולב, hadas (mirt) הדס și arava (salcie) ערבה. După cum am văzut mai sus în Levitic 23:39-43, chitra și mirtul apar în Tora într-un mod obscur, neclar și numai din Talmud și midraș ni se clarifică despre ce este vorba. În midraș VaYikra Raba 30:12 ni se explică că aceste plante simbolizează diferite caractere ale speței umane: gustul simbolizează Tora, iar mirosul simbolizează fapte bune. Chitra care are și gust și miros simbolizează un om care are și Tora și fapte bune. Salcia care nu are nici gust și nici miros simbolizează un om care nu are nici Tora nici fapte bune. Mirtul care are miros dar nu are gust reprezintă pe cei care fac fapte bune dar nu au Tora, iar palmierul cu fructele lui, adică curmalele, au gust dar nu au miros reprezintă pe cei care au Tora dar nu au fapte bune. Mai sunt și alte multe midrașim în care aceste plante sunt explicate altfel.

- **Mițvot care erau pe vremea Templului.**

Hakhel (adunare) הקהל. La sfârșitul cărții Deuteronom cap.31 versete 9-13, Moise scrie cartea de Tora, o dă bătrânilor și le poruncește să adune pe toată lumea și să le citească cartea. Astăzi în Israel se ține o adunare simbolică asemănătoare de Sucot.

Nisuch Mayim (stropirea cu apă) ניסוך המים. Acest ritual se ținea de Sucot în fiecare dimineață în Templu și a fost o sursă de divergență între farisei și saducei. În Tora nu este descris, dar din Talmud știm că se aducea apă de la Izvorul Șiloah la Templu și se stropea o parte din altar cu ea.

Mițvat Arava מצות ערבה. În Templu se învârteau în jurul altarului de ars-de-tot cu sălcii în mână și spuneau rugăciuni de Hoșaanot, care se spun în fiecare zi în perioada de Sucot. Astăzi a mai rămas lovirea pământului cu sălcii de ultima zi, Hoșaana Raba הושענא רבה.

Jertfele de Musaf קרבן מוסף care se făceau în fiecare zi în Templu.

Ritualuri și obicei

- **Uşpezin (oaspeți în aramaică) אושפזין**. Un obicei cabalistic este invitația unor oaspeți imaginari în suca, după următoarea ordine: Avraham, Isaak, Iaakov, Moise, Aharon, Iosef și David.
- **Simhat bet Haşoeva (veselia extragerii apei) שמחת בית השואבה**. În Templu, pentru ritualul de stropire era nevoie să se extragă apa din izvor. Aceasta se sărbătorea cu o veselie de neînchipuit.
- **Hoşaanot și Hoşaana Raba הושענא רבה - הושענות** pe care le-am amintit deja.
- **Citirea sulului Kohelet (Eclesiastul) קהלת**. Aşkenazim citesc sulul de Şabat Hol HaMoed. Dacă prima zi de Sucot cade de Şabat (și nu mai avem un Şabat la mijloc) se citeşte de Simhat Tora.

Mai este mult de scris și despre obiceiuri și despre evenimente istorice din Tanach și Talmud care au legătură cu sărbătoarea de Sucot. Vom scrie cu altă ocazie.

Este bine să încheiem amintindu-ne că aceasta este sărbătoarea în care avem mişvot-ul să fim tot timpul veseli „să ai bucurie deplină”.

Hag Sameah (Sărbătoare veselă) **הג שמח**

Tikun Iel Şavuot - Învăţătura (repararea) nopții de Şavuot **תיקון ליל שְבוּעוֹת [anul 5780]**

Pe data de şase a lunii Sivan poporul Israel pe tot globul sărbătoreşte ca în fiecare an de mai mult de 3,000 de ani frumoasa sărbătoare de Şavuot, care în Israel simbolizează începutul verii.

Această sărbătoare este una din cele trei sărbători de pelerinaj obligatoriu la Ierusalim, la Templu împreună cu Pesah și Sucot. Însă această sărbătoare este singura care nu are o dată stabilită, ci depinde de numărătoarea de Omer care începe a doua zi de Pesah, adică depinde de data sărbătorii de Pesah. Aceasta este și sărbătoarea care are cele mai multe nume din toate sărbătorile. Pe toate le găsiți pe articolul de pe situl acesta <https://www.evrei.ro/savuot-%d7%a9%d7%91%d7%95%d7%a2%d7%95%d7%aa-5779/> și articolul <https://www.evrei.ro/sefirat-numaratoarea-haomer-si-data-sarbatorii-de-savuot-partea-intai/>

Poate cel mai cunoscut și răspândit nume este „Zman Matan Tora” זמן מתן תורה, ziua sau data donării Toraei. Printre alte semnificații, aceasta este ziua în care poporul evreu a primit Toraua pe muntele Sinai. Binénteles se pune întrebarea de ce se numeşte Matan Tora, darea Toraei, și nu primirea Toraei. Aici sunt ca de obicei diferite interpretări. *Hasidimii* spun, că în acel an Hakadoş Baruch Hu a dat Toraua, dar noi îl primim în fiecare an din nou.

O altă interpretare se află în Talmud și midraș. Acolo ne este povestit că Hakadoș Baruch Hu i-a poruncit lui Moșe ca în ultimele două zile de numărătoare poporul să se pregătească la donarea Toraei și să se purifice. Așadar Toraua va fi dată în a cincizecea zi de numărătoare, care în acel an a căzut Vineri. Noi știm doar că primul Pesah a fost Joi, ziua ieșirii din Egipt. Însă Moșe a crezut că ar fi bine ca poporul să se pregătească trei zile și a mai adăugat o zi. Așa că poporul evreu a primit Toraua de Șabat, a doua zi după ce a fost dată.

Una dintre cele mai vechi obiceiuri legate de această sărbătoare este „Tikun lel Șavuot”, învățare toată noaptea de Șavuot din Tora și alte scrieri. Aceasta nu este o obligație, dar foarte mulți o fac. Cartea „Zohar” ne explică printr-o pildă de ce este nevoie să „reparăm” noaptea de sărbătoare. Ni se povestește că *hasidim harișonim* (evrei care după Mișna și Sefer lețira se rugau cu spirit sporit) nu dormeau toată noaptea și învățau Tora. Când s-au întâlnit prietenii la Rabi Șim'on (Bar lochai) el le-a spus, haide să reparăm bijuteriile miresei ca mâine să apară în fața regelui așa cum se cuvine. Când regele va întreba cine i-a reparat bijuteriile să spună că singurii care știu să facă asta sunt prietenii. Și stăteau toți prietenii împreună cu Rabi Șim'on să învețe din Tora. Rabi Șim'on le spunea: prieteni, să știți că mâine mireasa nu va veni singură, ci cu voi toți fiindcă toți cei care se ocupă cu repararea miresei vor fi scriși în cartea memoriei și Hakadoș Baruch Hu îi va binecuvânta cu 70 de binecuvântări și cu coroane ale lumilor superioare.

Ca să putem înțelege cartea Zohar, trebuie să explicăm că ziua de Matan Tora este numită zi de nuntă, în care se leagă Hakadoș Baruch Hu cu poporul Israel ca mire și mireasă (Talmud, tractatul Taanit 26:b). În fiecare an se repetă acest lucru și poporul Israel se leagă de Hakadoș Baruch Hu ca mire și mireasă. Iar Cabalaua ne spune că învățătura în această noapte ne pregătește pentru primirea Toraei a doua zi. Haari Hakadoș, marele înțelept și cabalist cunoscut și sub numele Ițhak Luria (sec. 17, Țfat) a spus că oricine învață Tora toată noaptea și nu doarme deloc, este garantat că-și va termina somnul și tot anul nu i se va întâmpla nimic rău.

O altă explicație de ce stăm toată noaptea să învățăm este că în noaptea dinaintea dării Torei, evreii au dormit până târziu și Moșe a fost nevoit să-i trezească. Acesta este înțeles pe baza versetului „Și Moise a scos poporul din tabără în întâmpinarea Domnului și ei au stat la poalele muntelui” (Exod 19:17). Iar în midraș Șir Hașirim Raba scrie că a fost un cusur fiindcă evreii nu s-au pregătit cum trebuia la acest eveniment unic. Ca să corectăm acest lucru, noi învățăm Tora trăgând nădejdea ca lumina pe care o primim de la Matan Tora se va întoarce în fiecare an.

Cu toate că acest obicei nu este obligatoriu, mulți din cei care-l țin simt că această învățătură, chiar dacă nu este ușoară de făcut toată noaptea, este o dovadă a dragostei față de Dumnezeu și față de Tora.

Ce se învață în această noapte?

Există două sisteme de învățătură, ambele la fel de bune. Primul a fost stabilit de cabaliști și în cadrul lui întâi se citesc primele și ultimele trei versete din fiecare pericopă a anului. Unele pericope sunt citite în întregime, cum ar fi pericopele dării Torei pe Muntele Sinai. Unii citesc primul și ultimul verset, din fiecare tractat din Mișna. Un al doilea sistem este ca fiecare să învețe ce vrea sau cei care învață Talmud în *ieșivot* să-și continue învățătura. Acestea pe baza zicalei Talmudice „Omul învață din Tora cea ce inima îl îndeamnă” (Talmud, tractatul Avoda Zara 10:b). Sunt care învață în această noapte din „Sefer Hamițvot” a lui Rambam.

Astăzi în Israel

În ultimii ani a început în Israel un trend de a învăța în această noapte cu participarea persoanelor care nu sunt religioase și nu merg de obicei la sinagogă. Se organizează lecții în săli cu participare de profesori și chiar de Rabini. Unele sunt transmise în direct de posturi de televiziune.

Acesta este încă un obicei frumos de a nu înceta învățătura nici pentru o clipă, lucrul care a menținut poporul evreu de-a lungul secolelor în ciuda tentativelor neîntrerupte de a-l distruge.

Tiș'a (9) BeAv [anul 5779]

Această zi este o zi de [taanit](#) (post și alte ritualuri de doliu) și totodată [derabanan](#) תענית דרבנן, adică nu este poruncită în Tora scrisă, ci, mult mai târziu, în profeți. Ziua aceasta este apogeul celor trei săptămâni numite „zilele între strâmtorări” în care se țin obiceiuri de doliu. Ea este unul dintre cele mai severe dintre cele patru posturi care comemorează distrugerea celor două Temple. În afară de asta comemorăm în această zi și alte dezastre, în special pe cele întâmplate în jurul acestei date. Evenimentele întâmplate pe această dată au cauzat întotdeauna expulzarea poporului evreu din țara sa și mai ales distrugerea celui de al doilea Templu, care a dus la un exil de două mii de ani.

Spre deosebire de celelalte posturi [derabanan](#) care se țin de dimineața până seara, acest post este din seară până în seara următoare (cam 24 de ore și jumătate). În acest post se mențin cele 5 „chinuri” [inuyim](#) עינויים, adică interdicții severe, care sunt impuse de Iom Kipur: mâncat și băut, spălat, uns (inclusiv cu săpun etc.), încălțat pantofi și raport sexual. De Tiș'a (9) BeAv li se alătură acestor 5 interdicții și câteva ritualuri de doliu, cum ar fi de stat pe jos și nu pe scaun și interdicția de a învăța. După începutul postului se citește cartea „Eicha” („Plângerile lui Ieremia”) care este o jeluire în amintirea distrugerii Templului. Cartea se citește și în sinagogă dar și în public la „Kotel Hamaaravi” („Zidul Plângerii”) și în alte părți din țară. În afară de asta se citesc toată ziua cântece și rugăciuni de jale (jeluiri) [chinot](#) צינות despre distrugerea Templelor și alte nenorociri care au venit peste poporul evreu. Bineînțeles, dacă postul cade de Șabat (ca anul acesta), postul se amână pe duminică. După tradiția bazată pe profeția lui Zecharia/Zaharia 8:19, după venirea Mașiah/Mesia această zi se va transforma dintr-o zi de doliu într-o zi de sărbătoare și veselie ca și celelalte posturi enumerate acolo de profet. În Talmud Ierusalimi, tactatul Brachot 2:4 scrie că Mașiahul se va naște de Tiș'a (9) BeAv.

Nenorocirile petrecute de Tiș'a (9) BeAv

În Mișna, tactatul Taanit cap. 4 sunt descrise marile nenorociri care au căzut pe capul evreilor:

[„Cinci lucruri li s-au întâmplat strămoșilor noștri de Șiv'a asar \(17\) BeTamuz și cinci de Tiș'a \(9\) BeAv. De Tiș'a \(9\) BeAv s-a dat verdictul pe strămoșii noștri să nu intre în țară, s-a distrus primul Templu și al doilea Templu, a fost cucerit orașul Beitar și a fost arat orașul”.](#)

Vom explica în detaliu fiecare catastrofă:

- Prima nenorocire este [pedeapsa primită de poporul aflat în pustiu de a nu intra în țară 40 de ani](#), din pricina plângerilor față de Kadoș Baruch Hu și păcatul iscoadelor (în afară de Iehoșua Bin Nun și Calev Ben Iefune) de a defăima țara Israelului pentru a speria populația de ceea ce se află acolo. Toate acestea sunt descrise în BeMidbar/Numeri cap. 14, inclusiv verdictul în versete 33-34. Un midraș din Talmud, tactatul Sanhedrin 104:b stabilește că acest eveniment s-a petrecut de Tiș'a BeAv și leagă acest eveniment de alte dezastre petrecute mai târziu.
- A doua nenorocire descriesă în Mișna este [distrugerea primului Templu](#). Conform tradiției evreiești acest

lucru s-a petrecut în anul evreiesc 3338, adică anul 422 î.e.n. După cronologia istorică, acest dezastru sa petrecut în anul 586 î.e.n. Templul a fost distrus de trupele regelui Babilonului, Nabucodonosor al doilea. O mare parte a poporului a fost exilată în Babilon, chiar dacă a fost un exil relativ scurt, de doar 70 de ani. Reîntoarcerea evreilor din Babilon în țară, a durat, totuși, cu mult mai mult, fiindcă mulți s-au naturalizat acolo și au beneficiat de un trai foarte bun. Este aceeași problemă a Galutului/Exilului care dăinuie și astăzi.

- Următoarea nenorocire s-a petrecut cu 650 de ani mai târziu. Este vorba despre [distrugerea celui de al doilea Templu](#), care s-a petrecut în perioada „ celei mari revolte”, *hamered hagadol* המרד הגדול în anul 70 e.n. Templul a fost distrus de armata romană, în frunte cu comandantul ei, Titus. La întoarcerea lui Titus la Roma s-a intrat în oraș pe acordurile marșului triumfal, festivitate care a rămas eternizată pe renumitul „Arc al lui Titus”, pe care putem vedea comorile jefuite de romani din Templu, printre care prețioasa „Menora”.
- Ultimele două nenorociri aparțin perioadei revoltei lui Bar Cochva despre care am scris un amplu articol, care poate fi consultat în capitolul „sărbători”. Cea de-a patra nenorocire istorică este [căderea orașului Beitar](#), ultima redută a lui Bar Cochva, în mâinile romanilor în anul 135 e.n. Rambam (Maimonides) în cartea lui „Mișne Tora” (care ne stabilește toate *halachot* pe baza cărții Deuteronom) scrie așa: „A fost cucerit (de romani) un oraș mare numit Bet Tor (Beitar în pronunțarea noastră) în care locuiau zeci de mii de persoane care aveau un rege mare (se referă la Bar Cochva) pe care ei și mulți înțelepți l-au crezut *Melech haMașiah* המשיח מלך (regele Mesia). Toți au fost omorâți și a fost acolo un necaz mare cum a fost și distrugerea Templului” (Rambam, Mișne Tora, Taaniyot 8:3).
- Ultima și cea de-a cincea lovitură istorică primită de evrei este [distrugerea totală a orașului Beitar](#) imediat după ce a fost cucerit, un fapt de o gravitate enormă, care a însemnat raderea efectivă a orașului de pe teritoriul său. Acest fapt s-a petrecut (după spusele lui Rambam) în aceeași zi. În continuarea citatului de mai sus Rambam ne spune: „În aceeași zi de dezastru (în care a fost cucerit Beitar) regele Turnusrufus cel Rău, *harașa* הרסורפוס, din regii Edomului (adică păgân), a dat ordinul ca orașul să fie arat ca să se împlinescă spusele lui Ieremia 26:18: „Țion va fi arat ca un ogor”. Orașul Beitar era un oraș mare nu departe de Ierusalim, iar Turnusrufus este numele din Talmud a lui Rufus, care a fost guvernatorul roman al Iudeii în anii 130-134 și a construit orașul păgân Aelia Capitolina pe ruinele Ierusalimului.

În tradiția evreiască mai sunt amintite multe alte nenorociri care au venit peste evrei în chiar de data aceasta sau într-o dată apropiată. Vom aminti aici numai câteva dintre ele:

- [Expulzarea evreilor din Anglia](#). Pe data de Tiș'a (9) BeAv anul 5050 (18 iulie 1290) regele Eduard I regele Angliei a ordonat expulzarea tuturor evreilor până la 1 noiembrie. Fraza finală : „Cei care vor rămâne vor fi executați!”
- [Expulzarea evreilor din Franța](#). Pe data de Yod (10) beAv anul 5106 (22 iulie 1306) regele Franței Filip IV a ordonat tuturor evreilor să părăsească țara într-o lună.
- [Expulzarea evreilor din Spania](#). În noaptea de Het (8) beAv anul 5252 (31 iulie 1492) s-au încheiat cele patru luni care li s-au dat evreilor ca să părăsească Spania.

Câteva detalii despre ziua de post

În calendarul evreiesc această zi cade în aceeași zi a săptămânii cu prima zi de Pesah, adică poate fi Duminică, Marți, Joi sau Șabat. Când cade de Șabat se amână pe Duminică. Postul se ține din ajunul zilei până la ieșirea stelelor a doua zi, adică în jur de 24 de ore și jumătate. Din cauză că este o *mițva derabanan* מצווה דרבנן și nu din Tora nu este nevoie să adăugăm perioada de 20-40 de minute (depinde de oraș) de „adăugare la zi” înainte de căderea întunericului cum se procedează de Șabat și Iom Kipur.

Înainte de Tiș'a (9) BeAv nu se mănâncă două feluri la masă, nu se mănâncă carne și nu se bea vin. La *seuda mafseket* סעודה מפסקת, adică masa cu care începe postul, se mănâncă un singur fel, bineînțeles fără carne și vin.

Mulți mănâncă un ou fiert sau orez cu linte. Dacă postul este Duminică masa este masa de *seuda shlishit* שלישית, a treia și ultima masă de Șabat și atunci se mănâncă orice, fiindcă masa este încă pe timpul Șabatului. În concluzie, putem relata ce spune despre post dictonul hasidic următor: „Două zile sunt pe an în care interdicția de a mânca este inutilă: Tiș'a (9) BeAv și Iom Kipur. De Tiș'a (9) BeAv – cine ar putea să mănânce? De Iom Kipur – cine ar vrea să mănânce?”

Interdicția de a lucra depinde de localizare, spre deosebire de Șabat. În locuri unde se lucrează de obicei este voie să se lucreze. Sunt unii care lucrează numai o jumătate de zi. În ziua aceasta nu se obișnuiește a se saluta. Dacă cineva, care nu știe, te salută, trebuie, totuși, să-i răspunzi.

Rugăciuni și ritualuri

Sunt foarte multe deosebiri față de rugăciunile zilnice. Noi nu le vom enumera mai ales din cauză că sunt extrem de multe diferențe de la comunitate la comunitate. Vom aminti doar câteva care se țin în majoritatea comunităților de așkenazim:

Nu se stă pe scaune în timpul rugăciunii ci pe jos, cel puțin la Șaharit, adică până după ora mesei. La Șaharit nu se pun Talit și tfilin, ci de obicei, ele se pun la Minha. Citirea din Tora nu se face din centrul sinagogii, ci dintr-o parte și ținerea, acoperirea și *glila*, adică învârtirea și închiderea sulului se fac diferit de modul obișnuit.

Sunt foarte multe deosebiri și la rugăciuni, pe care, de asemenea, nu le vom aminti aici.

Tiș'a (9) BeAv în Israel

În Israel, ca de obicei, se simte imediat că este o zi specială. Chiar și traficul rutier este mult diminuat. Toate locașurile publice care oferă distracție (cafenele, restaurante, cinematografe etc.) sunt închise prin lege. La posturile de radio și televiziune sunt programe speciale, multe despre dezastrele descrise mai sus, cu muzică fără sonorități excesive. În noaptea de post se citește în public cartea Eicha („Plângerile lui Ieremia”) de preferință în locuri deschise. De exemplu, în Tel Aviv citirea are loc în Piața „Rabin”, în fața primăriei, acolo unde a fost acest mare om politic asasinat.

Ziua de Tiș'a (9) BeAv este o zi de pioasă reculegere, în care fiecare evreu trebuie să-și amintească de marile încercări prin care a trecut de-a lungul istoriei sale zbuciumate poporul căruia el aparține, astfel ca în viitor niciuna să nu se mai repete și mai ales ziua aceasta să ne întărească ca persoane și ca indivizi.

Tiș'a BeAv - Distrugerea Templului și mișvaua de a se aminti [anul 5782]

אם-אָשכּחךְ יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח יְמִינִי
תִּדְבַּק-לְשׁוֹנִי, לִחְכִי אִם-לֹא אֶזְכְּרְכִי

[Dacă te voi uita, o Ierusalim, mâna mea dreaptă să-și uite îndemânarea. Să mi se lipească limba de cerul gurii dacă numi voi aduce aminte de tine](#) (Psalmi 137:5-6).

În cărțile de Tanach și mai ales în cele de Tora, se repetă constant nevoia de a ține minte, a nu uita evenimente din trecut, fie ca un procedeu religios, fie ca un component important în crearea identității evreiești. Rădăcina ebraică זכר ZCHR, a ține minte, se află în Tora de aproape 100 de ori, iar în tot Tanachul peste 170 de ori. Mițva cea mai evidentă din tot Tanachul este cel de „a ține minte, a se aminti, a nu uita”. Toraua ne poruncește: „Adu-ți aminte ce ți-a făcut Amalek” (Deuteronom 25:17); „Amintește-ți să ții ziua de Șabat ca să-l sfintești” (Exod 20:8). Dar cea mai esențială mițva de amintire din Tora este cea legată de ieșirea din Egipt. Așa a scris marele înțelept Maharal din Praga (Cehia, sec. 16): „Am văzut că Toraua a pus ieșirea din Egipt temelia temeliiilor și sursa la toate. Multe mițvot au venit pentru această ieșire și ele au consolidat aceste temelii ca ele să nu se prăbușească pe veci” (Mahalal, Puterile lui Dumnezeu, cap. 3).

Unul dintre componentele indispensabile ale mițvaei de amintire este bineînțeles transmiterea amintirii-memoriei generațiilor viitoare. De aceea nu este de mirare porunca Torei „Și în ziua aceea să-i spui fiului tău” (Exodul 13:8). Aici se adaugă și mițva din Mișna, tractatul Pesachim 10:5: „În orice generație este datoria fiecăruia să-și închipuie cum el însuși a ieșit din Egipt”.

După distrugerea Templului din Ierusalim care era centrul existenței poporului evreu, s-a mai adăugat încă o mițva de amintire și anume să ținem minte esența Templului și munca care se făcea acolo și să îndolieze distrugerea lui. Această mițva vine în locul ritualului care se ținea în Templu. Din această cauză, în locul acelor mițvot care erau îndeplinite în Templu și care nu mai puteau fi împlinite, au venit mițvot noi care aminteau pe acelea din Templu. Așa au venit rugăciunile în locul jertfelor. În felul acesta s-a menținut poziția centrală a Templului în percepția poporului, iar distrugerea a putut fi considerată un eveniment crucial în viața acestei națiuni și component indispensabil în conștiința istorică colectivă al poporului și la consolidarea identității naționale în diferitele colțuri ale exilului. Hazal, acei înțelepți de la care noi nu încetăm să învățăm, au știut să stabilească amintirea-memoria Templului, ori prin mărturii inedite ale evenimentelor legate de el în Mișna, ori prin crearea vieții evreiești așa ca să păstreze amintirea Templului din Ierusalim.

Înțelepții au creat semne - *simanim* סימנים pentru a păstra memoria Templului, sarcinile lui și miezul lui ca o parte din viața evreilor. Scopul acestor semne era păstrarea amintirii distrugerii Templului la fiecare evreu în parte de-a lungul întregii vieți, așa cum apare și în scrierile lor: „ Rabi Yișmael Ben Elișa spune: Din ziua în care a fost distrus Templul, trebuia ca noi să ne prescriem să nu mâncăm carne și să nu bem vin, însă se impun restricții asupra poporului doar dacă majoritatea poporului poate să le îndeplinească” (Tosefta, tractatul Sota 15:10). (Acest principiu a devenit o regulă pentru a limita dorința conducătorilor de a îngrădi drepturi și libertăți ale poporului). În Mișna, în tractatul Brachot, Rabi Elazar Ben Azaria ne spune că așa cum noi avem porunca să ne amintim în fiecare zi de ieșirea din Egipt, chiar și de două ori pe zi, la fel s-au stabilit semne pentru ca noi să ne amintim de distrugerea Templului în fiecare clipă din viață. Avem nenumărate tradiții din diferite domenii ale vieții care vin să ne amintească această nenorocire. De exemplu, spargerea paharului de către mire la nuntă; la fel și obiceiuri prin

care în orașele înconjurate de ziduri de pe vremea lui Iehoșua Bin Nun/Iosua, Purimul este sărbătorit a doua zi (de 15 Adar) ca să ne amintească de distrugerea Templului. Toate acestea fără să amintim toate tradițiile și mișcările legate de 9 Av, Tiș'a BeAv și mai ales sutele de *piutim* (cântece religioase) care au fost compuse, atât pentru această zi cât și pentru rugăciuni de zi de zi. Culmea este probabil mișcarea de a lăsa în fiecare casă o porțiune de perete nezugrăvită în amintirea distrugerii Templului (Talmud tractatul Bava Batra 60:b, Șulhan Aruch, vol. Orach Haim 360:1).

Aceste „semne” sunt numite în știință mnemotehnice (arta de conservare a memoriei colective). Ca să înțelegem mai bine această noțiune ar fi bine să citim următorul pasaj din cartea lui M. Halbwachs „La memoire collective” apărut în 1997 la Paris: „Istoria nu este tot trecutul, ea este doar ce a mai rămas din trecut. Pe lângă istoria scrisă este și istoria vie, care continuă sau se reînnoiește cu timpul oricând se găsesc fapte vechi care pare că dispăruseră”. Artă aceasta specială de a crea semne mnemotehnice pentru a fi mijloace de amintire ale unor evenimente, a început încă în Grecia unde aparține artei retoricii. Ea a dezvoltat reguli permanente și metode ca să ajute la crearea de tablouri care pot fi stabilite cu ușurință în memoria umană. Ele vor fi folosite ca mijloace pentru păstrarea memoriei micilor detalii. Este clar că înaintea invenției tiparului o memorie foarte bună era esențială. Semnele mnemotehnice au creat de-a lungul anilor memoria și amintirile colective ale poporului evreu aflat în *galut* (exil).

Așadar, memoria colectivă este una din componentele de bază ale identității naționale și ale conștiinței apartenenței unui individ la colectivitate. Cu alte cuvinte, identitatea unui individ într-un colectiv depinde de conștiința unui trecut colectiv a tuturor celor care aparțin aceluși grup și din memoria colectivă a aceluși trecut. După cum ne-a arătat Halbwachs, memoria personală este nivelată în cadrul grupului. Pe de altă parte, după cum ne spune Le Goff în cartea sa „History and Memory”, pierderea memoriei colective la unele popoare poate să aducă la daune în identitatea grupului.

Putem încheia stabilind că oricare evreu din orice colț al lumii, chiar dacă nu a crescut într-o atmosferă evreiască, nu a practicat nici un ritual evreiesc, nu menține nici un obicei evreiesc – are în sine un drob de amintiri de la evenimente de acum 3,500 de ani până la unele petrecute acum 80 de ani, pe care poporul evreu are porunca să nu le uite.

Tiș'a BeAv - O zi de „doliu național” în Israel [anul 5781]

Duminica viitoare va fi ziua a noua a lunii Av din calendarul evreiesc, o zi care tradițional este socotită ziua tuturor catastrofelor care s-au abătut asupra poporului evreu de-a lungul anilor.

În această zi se păstrează toate obiceiurile de doliu. Este cea mai lungă și mai severă zi de post a anului, cam 25

de ore și jumătate fără mâncare, dar mai ales fără băutură, într-o căldură infernală. Este unul din cele cinci posturi anuale pe care evreii sunt obligați să le țină, în afara postului de Iom Kipur. Patru dintre ele apar în Vechiul Testament. Porunca ne este dată de profetul Zaharia și toate sunt legate de aceleași evenimente istorice cutremurătoare de care poporul evreu este șocat până astăzi – distrugerea primului și celui de al doilea Templu în aceeași zi a anului, la o distanță de peste 500 de ani. Al cincilea post ne este poruncit în Talmud și este legat de un eveniment din Vechiul Testament – Estera și unchiul ei i-au salvat pe evreii de la distrugere. Primele patru sunt legate de o catastrofă, pe când al cincilea este legat de o salvare. Semnele de doliu încep cu câteva zile înainte: oamenii nu fac petreceri sau nunți, nu ascultă muzică, nu poartă haine noi și mai ales pantofi noi, nu se bărbieresc, nu se tund, nu mănâncă carne.

Seara, după începutul postului, se citește din Vechiul Testament cartea *Plângerile lui Ieremia* sau în originalul ebraic *Eicha*. În Israel ea se citește în afara sinagogilor și în fața Zidului Plângerii, unde se adună mii de evreii, stau pe jos în semn de doliu, în fața ultimelor rămășițe ale celui de al doilea Templu, și plâng distrugerea primului și celui de al doilea Templu. În multe orașe această carte se citește în piața centrală. La Tel Aviv ea se citește în Piața Rabin din fața primăriei. Se adună acolo sute de tineri care au adăugat la lista nenorocirilor și asasinatul lui Rabin. Ei stau toată noaptea și discută despre patrimoniul lăsat de Rabin.

De ce postul și doliul din această zi sunt atât de aspre? După Mișna (o parte din Talmud), poporul evreu a suferit cinci catastrofe majore, bineînțeles până la apariția acestei cărți în jurul anului 185 e.n.

Prima nenorocire s-a petrecut în al doilea an de la ieșirea evreilor din Egipt, [odată cu întoarcerea celor doisprezece oameni trimiși să iscodească Țara Făgăduinței](#). Zece dintre ei au defăimat țara, povestind tot felul de grozavii, pentru ca populația îngrozită să refuze să intre în țară. Doar doi au povestit adevărul – belșugul și frumusețea meleagurilor. Ca pedeapsă au primit 40 de ani de rătăcirii prin pustiu, până când oamenii vor fi înlocuiți de o nouă generație care să nu mai gândească și să nu se mai poarte ca niște sclavi. Talmudul ne spune că acest eveniment s-a petrecut în ziua de 9 Av.

A doua nenorocire s-a petrecut în anul 586 î.e.n. – [distrugerea primului Templu](#) de către armata babiloniană a împăratului Nabucodonosor al II-lea. O mare parte a poporului a fost exilată în Babilon. Exilul a fost relativ scurt. După 70 de ani persanii care cuceriseră între timp Babilonul le-au permis evreilor să se întoarcă în țara lor. Numai că evreii nu s-au prea grăbit...

A treia nenorocire s-a petrecut cu în anul 70 e.n. – [distrugerea celui de al doilea Templu](#), în timpul celei mari revolte a evreilor împotriva romanilor. Templul a fost distrus de armata romană condusă de Titus. La întoarcerea lor la Roma, învingătorii au intrat în oraș pe sunetele trompetelor triumfale; festivitatea a fost perpetuată pe Arcul de Triumf al lui Titus, pe care se văd și astăzi comorile jefuite de romani din Templu, printre care prețioasa *Menora*.

A patra nenorocire s-a petrecut în anul 135 e.n., în timpul revoltei conduse de Bar Kohba. A fost ultima revoltă împotriva romanilor și s-a terminat cu o catastrofă – expulzarea finală a evreilor din țară. În ziua de 9 Av, [cetatea Beitar](#), ultima redută a lui Bar Kohba, [a căzut în mâinile romanilor](#). Mulți credeau că Bar Kohba este Mesia, dar acest lucru s-a dovedit fals.

A cincea lovitură este urmarea directă a celei dinainte. A două zi după înfrângere, [cetatea Beitar a fost rasă de pe fața pământului](#) și întreaga populație a fost măcelărită. Ordinul l-a dat guvernatorul roman al Iudeii, Rufus. Tot el a construit pe ruinele Ierusalimului colonia romană, păgână, Aelia Capitolina.

În tradiția evreiască sunt amintite și alte nenorociri care s-au abătut asupra evreilor chiar în această zi, sau într-una apropiată. Amintesc doar câteva:

- [Expulzarea evreilor din Anglia](#). În 9 Av, 18 iulie 1290, regele Angliei Eduard I a ordonat expulzarea tuturor evreilor până la 1 noiembrie. Cine rămâne va fi executat.
- [Expulzarea evreilor din Franța](#). În 10 Av, 22 iulie 1306, regele Franței Filip al IV-lea cel Frumos a ordonat tuturor evreilor să părăsească țara până într-o lună.
- [Expulzarea evreilor din Spania](#). În noaptea de 8 Av, 31 iulie 1492 s-a încheiat răgazul de patru luni în

care evreii trebuiau să părăsească Spania. De la căderea primului Templu și până în zilele noastre evreii din toate colțurile lumii țin în această zi un post strict și o zi de doliu în amintirea tuturor catastrofelor care s-au abătut peste evrei. În Israel caracterul special al acestei zile este simțit imediat. Într-o țară în care autostrăzile sunt blocate de numărul imens al mașinilor, mai ales dimineața și seara, traficul rutier este cu mult redus față de o zi obișnuită. Cu toate că munca este permisă, foarte puțini lucrează. Fiind în toiul verii, unii ar prefera să meargă la mare, dar în această zi religia interzice accesul la mare. Nici măcar persoanele care nu respectă religia nu merg la mare, poate din cauza unor superstiții, iar plajele sunt pustii.

Toate locurile de divertisment sunt închise timp de cel puțin 24 de ore: restaurante, baruri, cafenele, cinematografe, teatre etc. Posturile de radio și televiziune transmit programe istorice, mai ales despre soarta celor două Temple. Se ascultă muzică lentă și tristă.

[Dar profetul Zaharia spune că va veni o vreme când doliul și bocetele se vor transforma în sărbătoare și veselie. Poporul evreu trăiește cu speranța de reînnoire și pace.](#)

A apărut în revista „Baabel”, iulie 2021

Tom Ghedalia - Postul lui Ghedalia צום גדליה [anul 5781]

Tom Ghedalia este unul din cele patru posturi stabilite din Tanach pe care ni le poruncește profetul Zecharia/Zaharia în cap.8 versetul 19: „Postul lunii a patra și postul lunii a cincea și postul lunii a șaptea și postul lunii a zecea vor fi pentru casa lui Iehuda bucurie și veselie și adunări fericite (sărbători)”. Aceste patru posturi sunt toate legate de marea catastrofă care a survenit asupra poporului evreu prin distrugerea Templului și a Ierusalimului, după care a urmat expulzarea poporului din țara sa. Evenimentele sunt: în luna a patra este 17 Tamuz, ziua în care s-a produs o breșă în zidurile Ierusalimului și a început cucerirea orașului. În luna a cincea, este 9 Av, ziua în care au fost arse și distruse cele două Temple. În luna a șaptea este 3 Tișri, ziua în care a fost ucis ultimul guvernator evreu al Iehuda de un alt evreu. Iar în luna a zecea este 10 Tevet, ziua în care a început asediul asupra Ierusalimului care a durat un an și jumătate.

Acest post are legătură istorică cu celelalte trei – toate referindu-se la cucerirea Ierusalimului și distrugerea templului, însă și diferă de ele. Cele trei comemorează aspectul general, politic, național și religios al dezastrului, Tom Ghedalia se referă la uciderea unei persoane în cadrul acestei nenorociri. Postul a fost stabilit pentru a comemora uciderea ultimului guvernator evreu asupra țării Iehuda, Ghedalia Ben Ahikam, înfăptuită de un alt evreu. O crimă asemănătoare de așa proporții s-a petrecut după peste 2,500 de ani când primul ministru Ițhak Rabin a fost asasinat tot de un evreu în anul 1995.

Babilonienii aveau o administrație extrem de bine organizată și fiind cuceritori al multor țări știau că primul lucru după victorie este o organizare locală a populației. Așa că deja de la a doua zi după distrugerea orașului care a avut loc de 9 Av, au organizat convoiul prizonierilor care va pleca spre nord către Babilon. În acest convoi era de fapt clasa superioară a funcționarilor, ofițerilor, oamenilor de artă și a intelectualilor care nu au fost expulzați în primele două valuri de exil. Printre ei se afla și profetul Ieremia, care în cap. 50 ne povestește cum comandantul suprem al armatei babiloniene, Nevuzaradan, l-a scos din convoiul care pleca și unde era încătușat spunându-i că el este un om liber, autorizat să plece oriunde vrea. Ieremiya a ales bineînțeles să rămână în Ierusalim. Acest tratament de VIP i-a fost acordat profetului fiindcă babilonienii au știut atitudinea constantă a lui de a fi de partea babilonienilor, sfat care din păcate nu a fost adoptat de ultimii regi ai Iehuda. Este clar că serviciile secrete babiloniene erau extrem de eficiente.

În cadrul acestui proces rapid de reorganizare, regele Babiloniei, Nevuchadnețar, a numit un guvernator evreu care să conducă rămășițele poporului care au rămas în țară: „Și cât despre poporul care rămăsese în țara lui Iehuda, pe care îl lăsase Nevuchadnețar, regele Babilonului, el a rânduit peste ei pe Ghedalia fiul lui Ahikam” (2Regi 25:22). Și aici eficiența serviciilor secrete babiloniene este de remarcat. Ei au ales o personalitate care nu era din sămânța dinastiei lui David, dar venea dintr-o familie renumită de intelectuali foarte apropiați de familia regală. A fost numit Ghedalia fiul lui Ahikam, nepotul lui Șafan, rezident al orașelului Mițpa de la intrarea spre Ierusalim. Bunicul lui, Șafan Hasofer (scriitorul) este un descendent al unei familii renumite de scriitori. El a trăit în perioada marelui rege reformator, Ioșiya (vezi 2Regi, 22:3-15). Ghedalia era omul potrivit la momentul potrivit. Rași la versetul din Ieremia 39:14 spune că Ghedalia a fost în disputa politică între liderii poporului de partea cui să fie țara, oare de partea Babiloniei ori de partea Egiptului, de partea Babiloniei. Asta spre deosebire de conducătorii țării în frunte cu regele. Rași mai spune că Ghedalia a trecut în tabăra babiloniană ca să fie în siguranță. Să nu uităm ce a pățit Ieremiya care și el a susținut că trebuie mers cu Babilon și s-a trezit încarcerat în temniță. Așa că era normal ca Ghedalia să fie numit guvernator din partea regelui Babiloniei.

El a început imediat să organizeze pe cei rămași ca să facă provizii de alimente ca să poată supraviețui iernii care se apropia. Babilonienii au lăsat un număr de persoane în Iehuda ca să fie cine să lucreze pământul ca să asigure armatei babiloniene aflate pe teritoriul Iehuda proviziile de care au nevoie. Cu aceeași ocazie mai plăteau taxe Babiloniei. Și mai mult decât atât, evreii care au fugit din cauza războiului care s-a desfășurat în Iehuda au fugit în țările dinprejur au început să se întorcă. Mai era o ultimă speranță de salvare a țării și a poporului, chiar dacă Templul nu mai era: „Și de asemenea toți evreii care erau în Moav și printre fiii lui Amon și în Edom și cei care erau în toate țările au auzit că regele Babilonului lăsase o rămășiță în Iehuda și că peste ei îl pusese pe Ghedalia, fiul lui Ahikam, fiul lui Șafan. Și toți evreii s-au întors din toate locurile unde fuseseră împrăștiați și au venit în țara lui Iehuda, la Ghedalia, la Mițpa și au strâns vin și foarte multe fructe de vară” (Ieremia 40:11-12).

În această situație bună a țării care încearcă să-și revină din uriașa catastrofă apare o primejdie nouă, nu mai puțin periculoasă decât cea dinainte. Este vorba despre o alianță ciudată între doi care vor să-l înlăture pe Ghedalia. Unul este evreu, Yișmael Ben Netanya, din familia regelui David, iar al doilea este Baalis, regele Bnei Amon, care fusese în alianță cu ultimul rege al Iehuda, Iudiyahu contra Babiloniei. Baalis vrea să profite de situație și să se folosească de un evreu ca să scape de Ghedalia și să ocupe prospera țară Iuda. Pe de altă parte, Yișmael Ben Netanya revendică conducerea pentru el fiind un urmaș al dinastiei regelui David: „Și Iohanana, fiul lui Careah, și toate căpeteniile oștirilor care erau în câmpii au venit la Ghedalia la Mițpa și i-au zis: știi în adevăr că Baalis, regele fiilor lui Amon, l-a trimis pe Ismael, fiul lui Netanya, ca să te lovească de moarte?” (Ieremia 40:13-14). Acești oameni erau rămășițele armatei din Iuda care la sfârșitul războiului s-au ascuns de trupele babiloniene pe câmpii și în păduri. O parte dintre ei s-au organizat să servească în tabăra guvernatorului Ghedalia, fie ca body gard, fie ca serviciu secret de informații. Acest serviciu secret a aflat că altă ramură a rămășițelor armatei evreiești au plănuit un atentat la viața lui Ghedalia. Acesta, poate din naivitate și poate din încredere că un evreu nu va omorî un evreu, nu a acceptat această atenționare. Ei i-au propus să-l asasineze pe Yișmael fără ca nimeni să știe: „Să mă duc te rog și să-l lovesc pe Yișmael, fiul lui Netanya, și nimeni nu va ști” (Ieremiya/Ieremia 40:15). Aici el adaugă și aspectul politic al unei astfel de asasinat: „De ce să-ți ia el viața și să fie împrăștiați toți cei din Iehuda care sunt adunați în jurul tău și să piară rămășița lui Iuda?” (Ieremia 40:15). Ghedalia, poate din naivitate sau poate din încredere că nu se poate ca un evreu să omoare un alt evreu îi interzice lui Iohanana Ben Careah să aplice acest

plan: „Să nu faci lucrul acesta pentru că tu vorbești neadevăr despre Ismael” (Ieremia 40:16). Și întradevăr Yişmael împreună cu zece din soldații lui au fost invitați la Ghedalia la o masă festivă, probabil de Roș Hașana. Acolo Yişmael și cei zece soldați care erau cu ei au scos săbiile pe care probabil le ascuseseră sub haine și l-au omorât pe Ghedalia și pe toți evreii și babilonienii care erau acolo, mulți fiind garda lui personală (vezi Ieremia 41:1-3).

Însă ei nu s-au oprit acolo. A doua zi, un grup de evrei din nord, probabil rămășițe din regatul de nord Israel care fuseseră expulzați cu aproape 150 de ani înainte veneau spre Mițpa. Probabil au auzit că este un conducător nou care reușește să înceapă refacerea țării. Ei veneau la Templul care nu mai exista, iar ei încă nu aflaseră, și asta după sute de ani în care le era interzis acest lucru. Este un semn de reunificare posibilă între ultimii supraviețuitori ai poporului. Aici s-a petrecut un eveniment groaznic. Din cei optzeci de oameni sărmani, șaptezeci au fost măcelăriți și au fost aruncați în groapa pe care o pregătise regele Asa din Iehuda contra regelui Baașa din Israel cu 400 de ani înainte. Ceilalți zece l-au mituit pe Yişmael cu alimentele pe care le-au ascuns. Până la sfârșit Yişmael cu oamenii lui au fugit în Amon de frică.

Puținii rămași, de frica babilonienilor au hotărât să fugă în Egipt: „Și tot poporul, de la mic și până la mare, și căpeteniile oștirilor, s-au ridicat și au plecat în Egipt, pentru că se temeau de caldeeni” (2Regi 25:26). Asta în ciuda avertizărilor lui Ieremia că babilonienii îi vor ajunge și acolo. Și într-adevăr babilonienii au cucerit Egiptul după câțiva ani pentru o scurtă perioadă deoarece Babilon a fost cucerită de Persia.

Așa a rămas pământul Iehuda și cel al Israel pustiu, fără evrei, cel puțin 52 de ani până când împăratul Koreș/Cyrus le-a îngăduit evreilor să se întoarcă. Între timp tot felul de oameni, mai ales din Amon s-au așezat în țară. Acest lucru a încetinit reîntoarcerea evreilor și a slăbit așezământul evreiesc în toată perioada celui de al doilea templu.

Noi putem concluda faptul că [Țom Ghedalia este singurul post și chiar singura sărbătoare sau ceremonie dedicată unei persoane și nu unui eveniment, este faptul că noi jelim în această zi nu numai uciderea unui lider evreu provocat de un evreu, ci distrugerea statului evreu pentru 2,500 de ani până la înființarea statului Israel în 1948. De 9 Av s-a distrus Templul și toate simbolurile statului, iar în mai puțin de două luni mai târziu, de 3 Tișri, s-a distrus ultimul așezământ și șansa de a reface rămășițele acestui stat.](#)

Tu Beav 5779 טו באב

[Ziua de Tu Beav este data de cincisprezece din luna Av, șase zile după postul de Tișa Beav.](#) Sărbătoarea asta este mai puțin cunoscută în special în Diaspora. În acest articol vom descrie câteva din evenimentele care au avut loc în această zi. Noi

învățăm despre ziua aceasta dintr-un singur pasaj din Mișna din Tratatul Taanit, capitolul 7 Mișna 5:

” A spus Raban Șimon ben Gamliel nu au fost zile bune pentru poporul Israel ca Tu BeAv (a cincisprezecea zi a lunii Av) și

lom Kipur” când fecioarele Ierusalimului ieșeau în haine albe împrumutate pentru a nu le rușina pe cele care nu aveau. Toate hainele trebuiau să fie scăldate în Mikve (baia rituală). Și fiecele Ierusalimului ieșeau și dansau în vii și ce spuneau: Flăcăule, ridică-ți ochii și vezi ce-ți alegi, nu te uita la frumusețe, uite-te la familie, precum e scris în Proverbe (31:30) :

Înșelător este farmecul și deșartă este frumusețea; femeia care se teme de Domnul trebuie lăudată!

Și în Cântarea Cântărilor (3,11):

„Ieșiți, fetele Sionului, priviți pe Solomon încoronat, cum a lui maică l-a încununat, în ziua sărbătoririi nunții lui, în ziua bucuriei inimii lui! ziua sărbătorii nunții lui” este primirea Torei pe muntele Sinai, ”ziua bucuriei inimii lui” este clădirea Templului care va fi reclădit în curând amen!”

Prima întrebare este de ce Raban Șimon ben Gamliel (care a stabilit principiile calendarului evreiesc) compară ziua de Tu

Beav cu Yom Hakipurim. Și răspunsul se află în paragraf: este ziua nunții, a primirea Torei pe muntele Sinai. Spune Rashi:

”Darea Torei este Yom Kipur, ziua în care s-au dat ultimele Table”. Ca să ne aducem aminte. După ce au primit cele zece

porunci pe Șavuot, Moshe s-a urcat pe Muntele Sinai pe 40 de zile ca să aducă tablele cu cele zece porunci. Dar Bnei Israel

n-au avut răbdare și au construit עגל הזהב (vițelul de aur). Când a coborât văzând vițelul a spart tablele. HAȘEM la ordonat

să se urce a doua oară pentru 40 de zile să primească tablele din nou. De data asta poporul a așteptat. Moshe a coborât de pe

munte după 40 de zile, și asta iese exact de Yom Kipur. Socoteala datei au făcut Hazal. Din cauza asta este scris aici ”ziua

nunții și ziua bucuriei inimii lui” fiindcă asta este ziua nunții poporului evreu cu Hașem. Cea ce nu este scris în Mișna asta

este a doua parte: de ce Tu Beav este o zi așa de bună? Răspunsul este în Gmara la Mișna asta și în câteva alte părți din

Talmud. În Talmud Bavli, Tratatul Taanit fila 30b scrie:

[” A spus Raban Șimon ben Gamliel nu au fost zile bune pentru poporul Israel ca Tu beAv \(a cincisprezecea zi a lunii Av\) și lom Kipur”](#)

Împăcați suntem cu lom Kipur care aduce iertare, ziua în care au fost date a doua oară Tablele Legii, dar Tu beAv de ce? A

spus Rav Yehuda a spus Șmuel: Ziua în care li s-au îngăduit căsătoriile între triburi. Pe ce s-au bizuit? (Bamidbar/Numeri

36:6) Acesta este lucrul pe care l-a poruncit HAȘEM fiicelor lui Țlofhad... Legea aceasta (care imterzice căsătoriile între

triburi) nu se va aplica decât în această generație. A spus Rav Iosef a spus Rav Nahman: Ziua în care i-a fost îngăduit

fetelor din Israel să fie luate de soții de bărbați din tribului Binyamin precum e scris (Șoftim/Judecătorii 21:1) Și tot Israelul

s-au jurat la Mițpa spunând: Niciunul din noi nu își va da fiica lui Binyamin de nevestă. Pe ce s-au bizuit? ”din noi” au spus

și nu din fiii noștri. A spus Raba bar Hana a spus Rabi Iohanon: Ziua în care au încetat morții din deșert, precum se spune:

Până nu au încetat morții din deșert nu a vorbit HAȘEM cu Moșe, precum e scris (Deuteronom 2:16):
"Și a fost când au încetat toți purtătorii de armă să moară și a grăit HAȘEM către mine."

Ula a spus: Ziua în care a anulat Hoșea ben Ela gărzile puse de Yorov'am ben Nevat pe drumuri pentru a îi opri pe pelerini să urce (spre Ierusalim)."

Aici și în alte părți Talmudul ne aduce în total șapte întâmplări care au avut loc de Tu Beav în perioade diferite ale poporului nostru. Noi vom vorbi aici numai de câteva întâmplări.

Fiicele lui Țlofhad

Prima de care vom vorbi după ordine cronologică este extraordinara poveste a celor cinci fiice deștepte a lui Țlofhad. El era capul unei familii din tribul Menașe și a murit în deșert înainte de împărțirea nahalalei (proprietate, posesie) neavând băieți ci numai fete. Până atunci Halacha era că numai băieții pot moștenii nahala a familiei. Cele cinci fete la care cunoaștem numele din Tora au avut curajul să vină în fața lui Moșe și a șefilor triburilor și să ceară să schimbe Halachaua. De atunci și fetele pot moșteni. Din Tora știm că 14 ani până au intrat în țară fetele se puteau mărita numai în familie și fetele lui Țlofhad s-au măritat cu verii lor. După ce au intrat în țară, regula asta a fost anulată și se puteau mărita cu orice băiat voiau.

Concubina din Giv'a פלגש בגבעה pilegheș beGiv'a

Al doilea eveniment de care noi vorbim este ziua în care i-a fost îngăduit fetelor din Israel să fie luate de soții de bărbați din tribului Binyamin. Aici este vorba despre povestea cunoscută ca "Concubina din Giv'a" în care un grup de bărbați din tribul Binyamin au violat concubina unui bărbat din tribul Levi, ea fiind din tribul Iehuda. Atunci au declarat război pe tribul Binyamin omorând aproape pe toți. Au rămas în viață 600 și nu și-au revenit demografic nici după 300 de ani când Șaul din tribul ăsta a fost încoronat ca primul rege a țării. Acolo s-au jurat toți ca să nu lase fetele lor să se căsătorească cu băieți din tribul Binyamin. Atunci s-au hotărât oamenii din trib să răpească la sărbătoarea din Șilo pe fetele care veneau să danseze. După Midraș asta s-a întâmplat de Tu Beav.

Drumul spre Ierusalaim din Samaria

A treia întâmplare se petrece cu sute de ani mai târziu. Începe pe zilele primului rege al regatului din nord - Israel, care a fost fondată după moartea regelui Șlomo/Solomon. În urma unei revolte făcute contra regelui Rehav'am/Roboam, fiul lui Șlomo, din cauza taxelor enorme, triburile din nord s-au despărțit și au fondat un regat numindu-l pe Ierov'am/Ieroboam din tribul Efraim rege. El a fost un rege rău care a introdus obiceiuri păgâne mai ales pulhan haagalim (cultul vițelelor). Ca să fie sigur că populația nu va fi influențată de cei din regatul din sud, a închis drumurile spre Ierusalaim și a pus gărzi ca

oamenii să nu poată să facă aliya laregel (pelerinaj de sărbătoare la Ierusalaim). Ordinul ăsta a fost anulat cu două sute de ani mai târziu de ultimul rege al regatului Israel, Hoșea Ben Ela. Înainte ca poporul să fie expulzat de Asirieni. După cum am citit în Talmud el a anulat în cei 9 ani de domnie hotărârea lui Ierov'am și a deschis drumurile spre Ierusalaim. Și asta s-a întâmplat de Tu Beav.

Toate întâmplările acestea au o importanță crucială în unificarea poporului într-un singur popor dintr-un grup de triburi într-un popor unificat. Dar au fost și alte fapte care s-au petrecut în ziua asta. Vom aminti încă una, care s-a petrecut cu mulți ani mai târziu, după căderea celui de al doilea Templu.

Înmormântarea morților din Beitar

Ultima întâmplare de care vom vorbi și pe care n-am citat-o aici este cea spusă de Rav Matna: "Ziua în care au fost înmormântați morții din Beitar". Să ne amintim despre ce este vorba. Perioada este mult după Tora și Tanach, și chiar după distrugerea celui de al doilea Templu. Este vorba despre "revolta lui Bar Cohva" în anii 132-134, 60 de ani după distrugerea templului. Asta a fost ultima scurtă perioadă de independență a poporului evreu până în anul 1948. Revolta a fost o

catastrofă și romanii cu imperatorul lor, Adrianus, au recucerit Palestina și au înființat în Ierusalaim orașul păgân Aelia

Capitolina. Ultimul bastion de apărare a evreilor a fost orașul Beitar lângă Ierusalaim. După un atac lung și o înfometare a populației, Beitar a fost cucerită și majoritatea populației măcelărită. După Talmud asta s-a întâmplat de Tiș'a Beav. Data se

potrivește cu ce au scris scriitorii romani și episcopul din Keisaria/Cesareea, Eusebiu, care a trăit în secolul al patrulea: luna

August. Romanii nu au lăsat pe evrei să îngroape morții. Rav Matna ne spune că de Tu Beav li s-a dat voie evreilor să-și

îngroape morții. Asta se întâmplase după moartea lui Adrianus în 138, mulți ani după ce evreii nu au fost înmormântați, Dar

Talmudul spune că corpurile lor nu puteau și au rămas întregi așa că au putut fi înmormântate. De asta și din mai multe

cauze s-a stabilit această bracha (binecuvântarea) "Hatov vehameitiv" spusă de Rav Matna:

תקנו ביבנה הטוב והמיטיב, הטוב - שלא הסריחו והמיטיב שנתנו לקבורה

„Ne-au învățat la Yavne: "Cel Bun și cel Mai Bun, Cel Bun - că n-au mirosit și Cel Mai Bun - că le-a dat voie să-i îngroape.”

Asta a fost hotărârea din Yavne de a adăuga "Hatov vehameitiv" (cel bun și cel mai bun) la Birchat Hamazon

(binecuvântarea de după masă). Explicația ce înseamnă asta în binecuvântarea mesei ne vine chiar în continuare:

הטוב והמיטיב - בכל יום ויום המלך גומלנו חן וחסד ורחמים וכל טוב

[Cel Bun și Cel Mai Bun - în fiecare zi Regele ne face bine și revarsă îndurarea asupra noastră cu har, cu dragoste și cu tot binele.](#)

Până când n-a căzut Beitar mai era o speranță că o să vină Geula. Beitar a fost ca o a doua Ierusalaim care a căzut. Dar din

cauză că morții au fost în sfârșit înmormântați, au văzut Hazal în asta un semn că Hakadoș Baruch Hu nu ne-a părăsit și

după distrugerea Templului. [Și asta face ziua asta de Tu Beav să fie o zi de veselie lom simha, lom Tov, o sărbătoare.](#)

Tu Beav טו באב [anul 5779]

Ziua de Tu Beav este data de cincisprezece din luna Av, șase zile după postul de Tișa Beav. Sărbătoarea asta este mai puțin cunoscută în special în Diaspora. În acest articol vom descrie câteva din evenimentele care au avut loc în această zi. Noi învățăm despre ziua aceasta dintr-un singur pasaj din Mișna din Tratatul Taanit, capitolul 7 Mișna 5:

” A spus Raban Șimon ben Gamliel nu au fost zile bune pentru poporul Israel ca Tu BeAv (a cincisprezecea zi a lunii Av) și lom Kipur” când fecioarele Ierusalimului ieșeau în haine albe împrumutate pentru a nu le rușina pe cele care nu aveau. Toate hainele trebuiau să fie scăldate în Mikve (baia rituală). Și fiicele Ierusalimului ieșeau și dansau în vii și ce spuneau: Flăcăule, ridică-ți ochii și vezi ce-ți alegi, nu te uita la frumusețe, uite-te la familie, precum e scris în Proverbe (31:30) :

Înșelător este farmecul și deșartă este frumusețea; femeia care se teme de Domnul trebuie lăudată!

Și în Cântarea Cântărilor (3,11):

Ieșiți, fetele Sionului, priviți pe Solomon încoronat, cum a lui maică l-a încununat, în ziua sărbătoririi nunții lui, în ziua bucuriei inimii lui!

”ziua sărbătorii nunții lui” este primirea Torei pe muntele Sinai, ”ziua bucuriei inimii lui” este clădirea Templului care va fi reclădit în curând amen!”

Prima întrebare este de ce Raban Șimon ben Gamliel (care a stabilit și forma definitivă a calendarului) compară ziua de Tu Beav cu Yom Hakipurim. Și răspunsul se află în paragraf: este ziua nunții, a primirea Torei pe muntele Sinai. Spune Rashi: *”Darea Torei este lom Kipur, ziua în care s-au dat ultimele Table”*. Ca să ne aducem aminte. După ce au primit cele zece porunci pe Șavuot, Moshe s-a urcat pe Muntele Sinai pe 40 de zile ca să aducă tablele cu cele zece porunci. Dar Bnei Israel n-au avut răbdare și au construit עגל הזהב (vițelul de aur). Când a coborât văzând vițelul a spart tablele. Dumnezeu l-a ordonat să se urce a doua oară pentru 40 de zile să primească tablele din nou. De data asta poporul a așteptat. Moshe a coborât de pe munte după 40 de zile, și asta iese exact de Yom Kipur. Socoteala datei au făcut Hazal. Din cauza asta este scris aici ”ziua nunții și ziua bucuriei inimii lui” fiindcă asta este ziua nunții poporului evreu cu Domnul. Cea ce nu este scris în Mișna asta este a doua parte: de ce Tu Beav este o zi așa de bună? Răspunsul este în Gmara la Mișna asta și în câteva alte părți din Talmud. În Talmud Bavli, Tratatul Taanit fila 30b scrie:

[” A spus Raban Șimon ben Gamliel nu au fost zile bune pentru poporul Israel ca Tu beAv \(a cincisprezecea zi a lunii Av\) și lom Kipur”](#)

Împăcați suntem cu lom Kipur care aduce iertare, ziua în care au fost date a doua oară Tablele Legii, dar Tu beAv

de ce? A spus Rav Yehuda a spus Şmuel: Ziua în care li s-au îngăduit căsătoriile între triburi. Pe ce s-au bizuit? (Numeri 36:6) Acesta este lucrul pe care l-a poruncit Domnul fiicelor lui Țlofhad... Legea aceasta (care imterzice căsătoriile între triburi) nu se va aplica decât în această generație. A spus Rav Iosef a spus Rav Nahman: Ziua în care i-a fost îngăduit fetelor din Israel să fie luate de soții de bărbați din tribului Binyamin precum e scris (Judecătorii 21:1) Și tot Israelul s-au jurat la Mițpa spunând: Niciunul din noi nu își va da fiica lui Binyamin de nevestă. Pe ce s-au bizuit? "din noi" au spus și nu din fiii noștri. A spus Raba bar Hana a spus Rabi Iohanah: Ziua în care au încetat morții din deșert, precum se spune: Până nu au încetat morții din deșert nu a vorbit Domnul cu Moise, precum e scris (Deuteronom 2:16):

"Și a fost când au încetat toți purtătorii de armă să moară și a grăit Domnul către mine."

Ula a spus: Ziua în care a anulat Hoșea ben Ela gărzile puse de Yorov'am ben Nevat pe drumuri pentru a îi opri pe pelerini să urce (spre Ierusalim)."

Aici și în alte părți Talmudul ne aduce în total șapte întâmplări care au avut loc de Tu Beav în perioade diferite ale poporului nostru. Noi vom vorbi aici numai de câteva întâmplări.

Fiicele lui Țlofhad

Prima de care vom vorbi după ordine cronologică este extraordinara poveste a celor cinci fiice deștepte a lui Țlofhad. El era capul unei familii din tribul Menașe și a murit în deșert înainte de împărțirea *nahalalei* (proprietate, posesie) neavând băieți ci numai fete. Până atunci Halacha era că numai băieții pot moșteni nahala a familiei. Cele cinci fete la care cunoaștem numele din Tora au avut curajul să vină în fața lui Moșe și a șefilor triburilor și să ceară să schimbe Halachaua. De atunci și fetele pot moșteni. Din Tora știm că 14 ani până au intrat în țară fetele se puteau mărita numai în familie și fetele lui Țlofhad s-au măritat cu verii lor. După ce au intrat în țară, regula asta a fost anulată și se puteau mărita cu orice băiat voiau.

Concubina din Giv'a

Al doilea eveniment de care noi vorbim este ziua în care i-a fost îngăduit fetelor din Israel să fie luate de soții de bărbați din tribului Binyamin. Aici este vorba despre povestea cunoscută ca "Concubina din Giv'a" în care un grup de bărbați din tribul Binyamin au violat concubina unui bărbat din tribul Levi, ea fiind din tribul Iehuda. Atunci au declarat război pe tribul Binyamin omorând aproape pe toți. Au rămas în viață 600 și nu și-au revenit demografic nici după 300 de ani când Saul din tribul ăsta a fost încoronat ca primul rege a țării. Acolo s-au jurat toți ca să nu lase fetele lor să se căsătorească cu băieți din tribul Beniamin. Atunci s-au hotărât oamenii din trib să răpească la sărbătoarea din Șilo pe fetele care veneau să danseze. După Midraș asta s-a întâmplat de Tu Beav.

Drumul spre Ierusalaim din Samaria

A treia întâmplare se petrece cu sute de ani mai târziu. Începe pe zilele primului rege al regatului din nord – Israel, care a fost fondată după moartea regelui Șlomo/Solomon. În urma unei revolte făcute contra regelui Rehav'am/Roboam, fiul lui Șlomo, din cauza taxelor enorme, triburile din nord s-au despărțit și au fondat un regat numindu-l pe Ierov'am/Ieroboam din tribul Efraim rege. El a fost un rege rău care a introdus obiceiuri păgâne mai ales *pulhan haagalim* (cultul vițelelor). Ca să fie sigur că populația nu va fi influențată de cei din regatul din sud, a închis drumurile spre Ierusalaim și a pus gărzi ca oamenii să nu poată să facă aliya la regele (pelerinaj de sărbătoare la Ierusalaim). Ordinul ăsta a fost anulat cu două sute de ani mai târziu de ultimul rege al regatului Israel, Hoșea Ben Ela. Înainte ca poporul să fie expulzat de Asirieni. După cum am citit în Talmud el a anulat în cei 9 ani de domnie hotărârea lui Ierov'am și a deschis drumurile spre Ierusalaim. Și asta s-a întâmplat de Tu Beav.

Toate întâmplările acestea au o importanță crucială în unificarea poporului într-un singur popor dintr-un grup de triburi într-un popor unificat. Dar au fost și alte fapte care s-au petrecut în ziua asta. Vom aminti încă una, care s-a petrecut cu mulți ani mai târziu, după căderea celui de al doilea Templu.

Înmormântarea morților din Beitar

Ultima întâmplare de care vom vorbi și pe care n-am citat-o aici este cea spusă de Rav Matna: "Ziua în care au fost înmormântați morții din Beitar". Să ne amintim despre ce este vorba. Perioada este mult după Tora și Tanach, și chiar după distrugerea celui de al doilea Templu. Este vorba despre "revolta lui Bar Cohva" în anii 132-134, 60 de ani după distrugerea templului. Asta a fost ultima scurtă perioadă de independență a poporului evreu până în anul 1948. Revolta a fost o catastrofă și romanii cu imperatorul lor, Adrianus, au recucerit Palestina și au înființat în Ierusalaim orașul păgân Aelia Capitolina. Ultimul bastion de apărare a evreilor a fost orașul Beitar lângă Ierusalaim. După un atac lung și o înfometare a populației, Beitar a fost cucerită și majoritatea populației măcelărită. După Talmud asta s-a întâmplat de Tiș'a Beav. Data se potrivește cu ce au scris scriitorii romani și episcopul din Keisaria/Cesareea, Eusebiu, care a trăit în secolul al patrulea: luna August. Romanii nu au lăsat pe evrei să îngroape morții. Rav Matna ne spune că de Tu Beav li s-a dat voie evreilor să-și îngroape morții. Asta se întâmplase după moartea lui Adrianus în 138, mulți ani după ce evreii nu au fost înmormântați, Dar Talmudul spune că corpurile lor nu puteau și au rămas întregi așa că au putut fi înmormântate. De asta și din mai multe cauze s-a stabilit această bracha (binecuvântarea) "Hatov vehameitiv" spusă de Rav Matna:

תקנו ביבנה הטוב והמיטיב, הטוב - שלא הסריחו והמיטיב שנתנו לקבורה

Ne-au învățat la lavne: "Cel Bun și cel Mai Bun, Cel Bun - că n-au mirosit și Cel Mai Bun - că le-a dat voie să-i îngroape

Asta a fost hotărârea din lavne de a adăuga "*Hatov vehameitiv*" (*cel bun și cel mai bun*) la Birchat Hamazon (binecuvântarea de după masă). Explicația ce înseamnă asta în binecuvântarea mesei ne vine chiar în continuare:

הטוב והמיטיב - בכל יום ויום המלך גומלנו חן וחסד ורחמים וכל טוב

Cel Bun și Cel Mai Bun - în fiecare zi Regele ne face bine și revarsă îndurarea asupra noastră cu har, cu dragoste și cu tot binele.

Până când n-a căzut Beitar mai era o speranță că o să vină Gheula. Beitar a fost ca o a doua Ierusalaim care a căzut. Dar din cauză că morții au fost în sfârșit înmormântați, au văzut Hazal în asta un semn că Hakadoș Baruch Hu nu ne-a părăsit și după distrugerea Templului. [Și asta face ziua asta de Tu Beav să fie o zi de veselie *Iom simha*, *Iom Tov*, o sărbătoare.](#)

Tu BiŠvat - anul nou al pomilor טו בשבט [anul 5779]

În Mișna tractatul Roș Hašana cap.1, mișna 1 scrie:

"Patru ani noi sunt: de întâi Nisan este anul nou la regi și la sărbători, la întâi Elul avem anul nou pentru donații de zeciuială a vitelor, la întâi Tișre este anul nou la ani, la șmita (la fiecare 7 ani), jubileu (la fiecare 50 de ani), plantări și legume, iar de întâi Șvat este anul nou al pomilor, acesta din urmă după Bet Șamai, fiind în data de întâi. În timp ce Bet Hilel spune: în 15 ale lunii".

ארבעה ראשי שנים הם: **באחד בניסן** ראש השנה למלכים ולרגלים, **באחד באלול** ראש השנה למעשר בהמה... **באחד בתשרי** ראש השנה לשנים ולשמיטין וליובלות לנטיעה ולירקות **באחד בשבט** ראש השנה לאילן, כדברי בית שמאי, בית הלל אומרים: **בחמישה עשר** בו

[Noi astăzi suntem Bet Hilel și ne comportăm după regulile lui, așa că sărbătorim ziua de 15 a lunii Șvat și nu de întâi cum este scris după părerea oponentul lui Hilel, Șamai.](#)

Data aceasta a fost stabilită cu siguranță prin observarea naturii și a succesiunii sezonelor în Ereț Yisrael. Evreii au observat că la această dată majoritatea ploilor au încetat și a început înflorirea plantelor. Întrebarea care ar putea fi pusă aici ar fi: ce caută într-o carte de Halacha ca Mișna o discuție agricolă despre natură, anotimpuri și plante? Adevărul este că oriunde este vorba despre natură, anotimpuri și plante sunt aici la locul lor și probleme de Halacha. Totul începe de la versetul din Tora, Deutoronom 14, 22:

"Să dai zeciuiala din tot ce au rodit semințele tale, din tot ce iese pe ogor an de an".

עשר תעשר את כל-תבואת זרעך היוצא השדה שנה שנה

De aici învățăm că nu este voie să se doneze fructe din anul acesta împreună cu cele din alt an. Trebuie ca în fiecare an donațiile de fructe să se facă separat după cum este scris în versetul de sus. Din cauza asta era nevoie să se stabilească la ce dată începe coacerea fructelor ca să știm că nu e voie să donăm o decime מעשר din fructele care s-au coapt dinainte de Tu (15) BiȘvat cu cele care s-au coapt după data asta. Așa că este clar că intenția din Mișna nu este să ne spună că este aici un calendar agricol sau că este vorba despre sărbători, ci că Tu BiȘvat este o dată pentru donații. Este scris în versetul al doilea din aceeași Mișna:

"Lumea se judecă în patru etape: de Pesah la recoltă, de Ațeret (Șavuot) la fructe, de Roș HaȘana toate ființele trec în fața lui, ca o turmă de oi, iar de Hag (Sucot) la apă".

בארבעה פרקים העולם נדון: **בפסח**, על התבואה, **בעצרת** על פירות האילן, **בראש השנה** כי באי העולם עוברין לפניו כבני מרון... **ובחג** [חג הסוכות] נידון על המים

Așa că vedem că lom hadin (ziua de judecată) pentru pomi este de Șavuot, când încep fructele să se coacă, precum Pesah este lom hadin pentru recolte, când încep recoltele să se pârguiască, pentru fructe este Șmini Ațeret, pentru oameni Roș Hașana și Sucot este pentru apă, pentru că atunci încep ploile. De aici vedem că Yom Hadin pentru fructe nu este Tu BiȘvat ci Șmini Ațeret, adică Simhat Tora.

Și Rambam subliniază problema asta:

"Nu se donează din fructele anului acesta cu fructele din anul trecut și nici din fructele de anul trecut pentru fructele anului acesta ... și Tu BiȘvat este anul nou pentru zeciuiala pomilor" (Yad Hahazaka, Zraim, cap. 5).

אין תורמין מפירות שנה זו על פירות שנה שעברה, ולא מפירות שנה שעברה על פירות שנה זו, ואם תרם אינה תרומה שנאמר [דברים י"ד, כ"ב] שנה שנה... וכן אם ליקט אתרוג בערב ט"ו בשבט עד שלא בא השמש וחרז וליקט אתרוג אחר משבאה השמש, אין תורמין מזה על זה... וט"ו בשבט ראש השנה למעשרות האילן". (יד החזקה, זרעים, הלכות תרומות, פרק ה, הלכה י"א)

[Să fim atenți că Rambam nu vorbește despre "anul nou al pomilor", ci despre "anul nou al donațiilor de pomi".](#)

Este clar că în credința populară ziua asta a fost văzută și sărbătorită ca lom Hadin al pomilor, tot așa după cum întâi Betișrey este lom hadin la oameni, adică unul este anul nou pentru pomi și al doilea anul nou calendaristic, adică începe un an nou pentru toți. Primele vești despre sărbătorirea zilei de Tu BiȘvat le avem din perioada Gheonim (secolele 9-10). Sărbătoarea era ținută pe pământul Israelului. În ziua asta se spuneau Piutum (poezii religioase) speciale și alte rugăciuni. Când țara a fost cucerită de cruciați în ultimul an al secolului 11, ultimii evrei din Ereț Yisrael s-au răspândit în lume și toate materialele scrise s-au pierdut, până la sfârșitul secolului 19 când au

fost găsite puține din ele în Gheniza (arhive ascunse) din Cairo.

Dar, ca de obicei, credința populară se transmite mai departe. Primele știri pe care le avem este din scrierile marilor înțelepți de atunci (Rabenu Gerșom maor Gola, Rabi Iosef Karo etc.) despre întrebarea dacă cineva vrea să postească (Taanit) luni și joi poate să facă asta dacă luni cade de Tu Bișvat. La fel, dacă în ziua asta se poate spune rugăciunea de Tahanun sau nu. Părerile sunt împărțite, unii Rabini spun da și alții spun nu. Toți compară cu Roș Hașana, unde mulți spun că nu e voie Taanit, dar și aici părerile sunt împărțite.

Sărbătoarea de Tu Bișvat în Evul Medie ne este cunoscută numai din Așkenaz. Primul care vorbește de sărbătoare este Maharil (cel mai mare rabin așkenaz în secolul 14 din Mainz, Germania). El vorbește despre Taanit. Prima dată, mâncarea fructelor de Tu Bișvat este amintită într-o carte în idiș apărut în 1590. Toate acestea erau necunoscute în lumea Sefarad și nici marele cabalist Ari Hakadoș nu-l amintește.

Marea transformare s-a petrecut la sfârșitul secolului 17, când autorul importantei cărți cabalistice "Hemdat Yamim" (frumusețea zilelor), Rabi Binyamin Halevi din Țfat a hotărât să reînnoiască sărbătoarea de Tu Bișvat. El a stabilit un "tikun" (corectare, adică o rugăciune, un ritual) special pentru ziua asta împreună cu o masă îmbelșugată de 30 de feluri de fructe din Ereț Yisrael, intonarea de berachot și rugăciuni pe fiecare fruct, și memorat și recitat versete din Tanach, Mișna și Zohar despre pomi, fructe, dar și despre Gheula (Mântuire) și care este scopul acestei sărbători. El dă și ordinea în care trebuie mâncate fructele și care sunt versetele care trebuie învățate. Toate versetele vorbesc despre două lucruri: pomul și creșterea lui și שיבת בנים לגבולם (întoarcerea fiilor în țara lor). Găsim aici o împletire a ideii regenerării naturii cu ideea ceva mai esoterică a reîncarnării morților תחיית המתים. Masa și învățătura pe care le-a stabilit s-au răspândit foarte repede printre toți evreii sefardim și din Africa și Asia. Seder Tu Bișvat cu masa și *limud* (învățătură) au apărut în cartea "Pri eț hadar" (fructul pomului de citrice), reeditată de cel puțin 30 de ori încă în secolul 18.

Cu întoarcerea evreilor în țara lor și începutul Zionismului ziua aceasta a fost aleasă ca o zi a plantărilor ceremoniale de pomi, pe urmele unor tradiții anterioare. Primele plantări au fost făcute în anul 1884 de locuitorii satului Yesud Hamaala din Galil, la un an după înființare, iar elevii școlilor au început să planteze în 1890 la Zichron Yaakov. De atunci ziua asta a devenit o zi de sărbătoare pentru instituția numită Keren Hakayemet Lelsrael, care plantează, cu sprijinul elevilor școlilor, mii de pomi.

În Tu Bișvat, 14 Februarie 1949, adunarea aleșilor Israelului s-a reunit la sediul birourilor Sochnutului (agenția evreiască), la Ierusalim și a hotărât ca acesta să devină Parlamentul Israelului. După alte două zile au hotărât ca acest Parlament să se numească Kneset.

Tu Bișvat (15 a lunii Șvat). טו בשבט Cum a devenit această zi sărbătoarea pomilor? [anul 5781]

La fel ca alte sărbători „minore”, Tu Bişvat nu este amintită în Vechiul Testament. Ea nu este o sărbătoare a plantării de pomi, așa cum o cunoaştem azi; poate nici măcar nu este o sărbătoare, ci doar o dată care marchează în calendar o perioadă a anului agricol din Ereţ- Israel.

Pentru un popor exclusiv agricol, care se ocupa cu păstoritul și cu prelucrarea pământului, aproape fiecare sărbătoare din perioada biblică are și aspecte agricole. Sărbătoarea de Pesah indică coacerea orzului, din care se făcea pâinea, hrana de bază a populației. Noua recoltă era aşteptată cu nerăbdare, la fel ca pâinea proaspătă. Chiar numele lunii, Nisan, înseamnă *aviv*, primăvară. În cartea Exod *aviv*, primăvară, este sinonim cu coacerea orzului. Urmează cele 49 de zile de *omer*, în care se cărau și se numărau snopii. La sfârșitul lor avem sărbătoarea de Şavuot, secerișul grâului și aducerea la Templu a primei recolte. În afară de primirea Torei pe Muntele Sinai, aceasta este o sărbătoare pur agricolă, numită *hag habikurim*, sărbătoarea primei recolte. Apoi Sucot sărbătorește strângerea recoltei pentru iarnă. Tot atunci încep și rugăciunile pentru ploaie, ca să avem un an îmbelșugat.

La săpăturile arheologice de la Ghezer (aflat între Tel Aviv și Ierusalim) s-a găsit un calendar complet de 12 luni agricole, datând probabil de la sfârșitul perioadei lui Solomon (sec. IX-VIII î.e.n.). El se păstrează la muzeul Rockefeller din Ierusalim. Numele lunilor sunt luate din viața agrară. De exemplu luna Elul este numită Kaiţ, adică fructe de vară în ebraica biblică.

Ziua de Tu Bişvat are un caracter agricol. Ea apare pentru prima dată în Mişna, cea mai importantă carte după Tora. Este codul religios evreiesc, care reglementează viața cotidiană și regulile de comportament inter-personale. Aici Tu Bişvat este numit „anul nou al pomilor”. Tu Bişvat vestește și anul nou al fructelor – fructele care s-au copt înainte de Tu Bişvat aparțin anului trecut, iar cele care se vor coace după Tu Bişvat aparțin anului nou.

Numărătoarea anilor fructelor este importantă pentru îndeplinirea unor *mişvot ha-tluioi ba-areţ* (porunci legate de țară), deci valabile doar în Ereţ Israel. De exemplu: în primii trei ani de la plantarea pomului este interzis să mâncăm din fructele lui. Aceste fructe interzise, numite *orla*, sunt culese și distruse. În anul al patrulea, fructele erau duse la Templul din Ierusalim. Astăzi, când Templul nu mai există, aceste fructe trebuie „răscumpărate” și abia după aceea pot fi mâncate. Din anul al cincilea fructele pot fi mâncate fără opreliști.

Ziua de Tu Bişvat mai stabilește și data la care se plătesc dările, numite în ebraică biblică *maaser* (zeciuală). A zecea parte din recoltă era dată leviților, din care ei dădeau mai departe a zecea parte preoților (*cohanim*). Aceste două grupuri nu aveau niciun fel de bunuri și nu aveau voie să lucreze pământul. De aceea populația era obligată să-i întrețină, ei fiind un fel de „bugetari”.

A doua zeciuală are legătură cu un alt ciclu agricol, care se încrucișează cu ciclul de Tu Bişvat, și anume ciclul *şmita*. Rădăcina ebraică ŞMT înseamnă a scăpa (din mână), a arunca, a renunța. Ciclul agricol are șapte ani, și la fel cum oamenii trebuie să se odihnească a șaptea zi, și pământul trebuie lăsat să se odihnească odată la șapte ani.

Acest obicei există și astăzi. Pentru a supraviețui totuși, se păstrează din recoltele anilor anteriori, sau se consumă produse cumpărate de la agricultori neevrei. Numai că acest ciclu nu începe primăvara, odată cu ciclul pomilor, ci toamna, de Anul Nou evreiesc. Cele două cicluri se intersectează. Anul viitor, 5782 va fi un an de *şmita*.

A doua zeciuală se făcea în anii 1, 2, 4, 5 al ciclului de *şmita*. Această ofrandă era dusă la Ierusalim și mâncată acolo sau vândută, iar banii finanțau pelerinajele obligatorii (de Pesah, Şavuot și Sucot) la Ierusalim. În cei doi ani

rămași, adică anul 3 și 6 zeciuiala era oferită săracilor. Aceste donații au o importanță enormă nu numai în domeniul religios și agricol, ci mai ales în domeniul social și cultural, stând la baza unității naționale și creând un stat de ajutor social care, din păcate, în multe părți ale lumii nu există nici astăzi. Aceste donații au o importanță enormă nu numai în domeniul religios și agricol, ci mai ales în domeniul social și cultural, stând la baza unității naționale și creând un stat de ajutor social care, din păcate, în multe părți ale lumii nu există nici astăzi.

Tu Bişvat în galut (exil)

În primele secole după distrugerea celui de al doilea Templu, în anul 70 e.n., de către forțele romane, evreii s-au împrăștiat atât spre vest, cât și spre est, abandonând vechile lor ocupații. Odată cu aceasta și regulile legate de cultivarea pământului și-au pierdut relevanța.

Acest fenomen se observă în literatura de *halacha* (legile religioase ale evreilor): odată cu apariția diasporei evreiești, regulile legate de pământul Israelului au fost șterse. Iată un exemplu. Cartea Mișna, care împreună cu Tora reprezintă cărțile de bază ale credinței evreiești, conține 63 de tractate (volume). Fiecare este consacrat unei sărbători, sau unui eveniment, sau unui episod din viață, cum ar fi căsătoria, sau unui aspect juridic, financiar etc. Aceste materiale au fost discutate de sute de înțelepți între sec. I-V î.e.n, fiind apoi adunate în Talmud. Versiunea adunată și finalizată în Israel în sec. IV e.n. este *Talmud Ieruşalmi*. Cealaltă, adunată și finalizată cu cca. 100 de ani mai târziu în Babilon, este *Talmud Bavli* (sau *Gmara*). Talmudul babilonian, pe care îl învață tot poporul evreu, este din multe puncte de vedere adaptat exilului și de aceea el nu tratează poruncile legate de pământ în Israel. Aceste teme apar însă în Talmudul israelian. Evreii din zilele noastre, care se ocupă cu agricultura în Israel, învață aceste subiecte din Talmudul israelian.

Printre ele sunt: tractatul *Şviit* (al șaptelea), dedicat anului de *şmita* și agriculturii în general, tractatul *Orla* despre fructele pomilor și tractatul *Maaser Şeni* despre a doua zeciuială. Evreii care practicau agricultura în diaspora nu aveau nevoie de aceste cărți, fiind pe pământ străin

Copaci sau pomi?

Ebraica vorbită în perioada primului Templu este diferită de cea din timpul celui de al doilea Templu și de după distrugerea lui. Ebraica biblică apare în Vechiul Testament, iar cea rabinică este folosită în Mișna, Talmud etc. Cele două dialecte nu diferă foarte mult în vocabular, dar diferențele în gramatică sunt substanțiale.

Ebraica biblică folosește cuvântul *eț* pentru copac și pentru pom. Pentru o înțelegere mai clară se folosește uneori *eț pri* (pom fructifer) sau *eț sade* (copac „de câmp”). În ebraica rabinică cuvântul pentru copac și pom este *ilan*, iar *eț* este folosit pentru lemn. Numele sărbătorii în Mișna este *Roş Haşana la-ilanot* (anul nou al copacilor/pomilor). Dar datorită rolului fructelor în această sărbătoare, traducerea adoptată în limba română este „Anul nou al pomilor”.

De la o dată în calendar la o sărbătoare națională.

În primul mileniu al erei noastre, în exil, Tu Bişvat a fost aproape ignorat. Abia în Evul Mediu timpuriu apar primele mărturii despre obiceiul unor evrei aşkenazi de a mânca fructe uscate de Tu Bişvat. Acest obicei a rămas valabil până în zilele noastre. În următoarele secole s-au produs unele schimbări în lumea iudaică, mai ales după invenția tiparului și răspândirea Cabalei, care nu a fost și nu este nici astăzi acceptată de toți evreii.

O transformare importantă s-a petrecut la sfârșitul secolului al XVII-lea, când marele cabalist Rabi Binyamin Halevi din Safed a hotărât să reînnoiască sărbătoarea de Tu Bişvat. El a stabilit un ritual special (*tikun*) pentru această zi: o masă îmbelșugată cu 30 de feluri de fructe din Ereț Israel, binecuvântări și rugăciuni pentru fiecare fruct și studiul unor versete din Tora, Mișna și Zohar despre pomi și fructe, dar și despre *geula* (mântuire). El a stabilit ordinea în care se vor mânca fructele și care versete vor fi studiate. Toate versetele au două subiecte comune: pomul și creșterea lui și întoarcerea fiilor în țara lor. Găsim aici o împletire a ideii regenerării naturii cu ideea mai esoterică a reîncarnării. Acest ritual este numit *Seder Tu Bişvat*, după modelul cinei de Paști, *Seder Pesah*. El s-a

răspândit cu repeziciune printre evreii sefarzi și cei orientali. El apare în cartea *Pri eț hadar* (Fructul pomului de citrice), reeditată de cel puțin 30 de ori încă în secolul al XVIII-lea.

Odată cu întoarcerea evreilor în țara lor și începutul sionismului, Tu Bișvat a devenit ziua plantării ceremoniale de pomi, într-o țară aproape pustie, care pentru a se dezvolta și moderniza avea nevoie de vegetație și de păduri. Acest lucru este scris chiar în Tora: „Și când veți intra în țară și veți sădi orice pom bun de mâncat...” (Levitic 19:23).

Primele plantări au fost făcute în 1884 de locuitorii satului Yesud Hamaala din Galileea, la un an după înființare. Plantările în masă au fost însă inițiate de Zeev Yavetz, directorul școlii din Zichron Yaakov, colonia înființată pe muntele Carmel de evrei veniți din Moldova. În 1892 Zeev Yaavetz a ieșit împreună cu elevii lui să planteze copaci de Tu Bișvat. În 1908 sindicatul învățătorilor împreună cu Keren Hakayemet Leisrael (Fondul Național Evreiesc) au instituționalizat acest obicei: în fiecare an elevii ies împreună cu dascălii lor, după un program național, să planteze puieti. Acest frumos obicei s-a înrădăcinat în așa măsură, încât astăzi el pare foarte vechi. Așa se nasc mituri și se formează caracteristici ale sărbătorilor care nu au nimic original sau vechi. Acest proces apare la toate religiile.

[Aici puteți vedea plantări de Tu Bișvat https://www.youtube.com/watch?v=7hHYC-WINao](https://www.youtube.com/watch?v=7hHYC-WINao)

De Tu Bișvat, în 14 februarie 1949, reprezentanții aleși ai poporului s-au reunit la sediul Agenției Evreiești din Ierusalim și au hotărât ca acesta să devină Parlamentul Israelului. După alte două zile au hotărât ca acest Parlament să se numească Kneset. De atunci de Tu Bișvat se sărbătorește și ziua de naștere a Knesetului.

Articolul a apărut în revista Baabel, ianuarie 2021

Zain (7) beAdar și moartea lui Moșe (Moșe Rabenu) [anul 5779]

Am avut deja prilejul să dezvăluim uimitoarea coincidență privind data nașterii și a morții lui Moșe Rabenu, care s-au petrecut în aceeași zi, Zain (7) beAdar. În Talmud în tractatul Kidușin 38:1 se fac calcule, bazate pe câteva versete din Tanach, printre care:

"Moșe, robul meu, a murit, așa că acum ridică-te, treci Iordanul acesta, tu și tot poporul acesta, Bnei Israel (fiii lui Israel), în țara pe care le-o dau lor" (Iosua 1:2).

"Treceți prin mijlocul taberei și porunciți poporului zicând: Pregătiți-vă merinde, pentru că peste trei zile veți trece Iordanul acesta, să intrați să stăpâniți țara pe care HAȘEM v-o dă ca s-o stăpâniți" (Iosua 1:11).

"Și poporul s-a suit din Iordan în ziua a zecea a lunii întâi și s-a oprit în Gilgal la capătul din răsăritul Ierihonului" (Iosua 4:19).

De aici, Rași, la comentariul lui la Talmud, ne explică că Bnei Yisrael au trecut Yardenul pe 10 Nisan și Domnul i-a spus acest lucru lui Iosua cu trei zile înainte, și asta după ce ei l-au plâns pe Moșe 30 de zile după moartea lui potrivit versetului de mai jos, citat în același loc în Talmud:

"Și Moise robul lui Dumnezeu a murit acolo, în țara Moavului, după cuvântul Domnului" (Deutoronom 34:5)

"Și Bnei Israel l-au plâns pe Moise treizeci de zile pe câmpiile Moavului. Și zilele plânsului și jelierii pentru Moise s-au terminat" (Deutoronom 34:8).

Rași ne face socoteala: 10 minus 3 zile rezultă că au primit porunca de 7 Nisan, iar dacă mai scădem 30 de zile ajungem la 7 Adar. Așa au stabilit Hazal ziua morții lui Moșe Rabenu. Este interesant faptul că noi știm data la care a murit, dar nu știm locul în care a fost înmormântat!

"Și El l-a înmormântat în vale, în țara Moavului, vizavi de Bet-Peor, și nimeni nu știe unde se află mormântul lui până în ziua aceasta" (Deutoronom 34:6).

Și cu privire la data nașterii lui Moșe, Talmudul face referire în același tractat. Acolo, calculul se bazează pe promisiunea făcută de Domnul în Deutoronom 31:2, unde Moise spune că azi are 120 de ani și nu mai poate să-și împlinească îndatoririle, iar Talmudul spune că de aici rezultă că Hakadoș Baruch Hu stă și umple zilele la Țadikim (oameni perfecți) zi de zi și lună de lună (le împlinește viața după cum li se cuvine). De aici putem deduce că Moșe împlinea exact 120 de ani când a murit, adică s-a născut tot de Zayin BeAdar.

Despre problema asta este povestit și în Midraș Raba, Șmot într-o altă legendă. Îngerii îl întreabă pe Hakadoș Baruch Hu când să-l ia pe Moșe. Prima dată a fost 21 Nisan și îngerii au spus cum poate fi luat în ziua în care el a bătut marea și a spus Șirat Hayam/Cântarea Mării (asta e data). A doua dată era 6 Sivan. Iar au spus îngerii cum poate fi în ziua în care el a primit Tora. Până la urmă au ajuns la ultima lună, Adar Șeni, că Midrașul ne spune că era un an bisect. Și fiindcă s-a născut de 7 Adar va muri în aceeași zi.

După tradiție noi știm că Moșe s-a născut în anul 2,369 de la crearea lumii. Dacă efectuăm calculul după regulile calendarului evreiesc, reiese că anul acela nu a fost un an bisect. Conform tradiției, Moise a murit în anul 2,489 de la crearea, care, după aceleași calcule, a fost un an bisect, adică a murit în Adar Șeni. Cu toate acestea noi socotim că el s-a născut și a murit în aceeași zi. Asta ne și explică din nou că, dintre cele două luni, luna principală este Adar Șeni și numai în anii care nu sunt bisecți rămâne totul în Adar, ca Purim și Hazkarot de oameni care au murit de Adar Șeni (mai există aici și alte sisteme de calcul).

O altă întrebare care cere un răspuns : în ce zi a săptămânii a murit Moșe Rabenu? Sunt înțelepți, și cartea Zohar în pericopa Truma printre ele, care spun că Moșe a murit de Șabat, după masă, și din cauza asta noi spunem de Minha de Șabat rugăciunea Țiduk Hadin (țidkatha țedek). În Zohar este scris că de Șabat, după masă, au murit doar trei personalități: Iosef Hațadik, Moșe Rabenu și David Hameleh. De aia se spune Țiduk Hadin de Minha. Zohar ne mai spune că în momentul în care a murit Moșe Rabenu:

ננעלו שערי תורה, נגנזו אורות התורה ונחשך אור השמש בצהרים

"S-au închis porțile de Tora, s-au pecetluit luminile Toraei și s-a întunecat lumina soarelui, la prânz"

Pe de altă parte, alții ca în Tosfot tractatul Menahot susțin că Moise a murit Vineri după masă. Ei fac socoteala luându-se după povestea care apare în Iosua, capitolul 6, despre cucerirea orașului Ierihon, care s-a făcut după

asedierea orașului timp de o săptămână. A început la 22 Nisan și s-a terminat de 28 Nisan, iar a șaptea zi de asediu era Șabat. Acum, dacă 28 Nisan cade de Șabat, 7 Adar trebuie să cadă Vineri (cu o zi înainte). De exemplu anul ăsta 28 Nisan cade Vineri și 7 Adar este Joi. Ideea asta se potrivește și calendarului evreiesc folosit de noi astăzi, în care 7 Adar nu poate fi de Șabat nici în an bisect nici în an simplu. Ziua asta cade întotdeauna ca a patra zi de Sucot și poate din cauza asta la Hasidim aceasta este ziua de Ușpizin (ritualul de primire de oaspeți în Suca) a lui Moșe Rabenu.

Ziua moșii lui Moșe Rabenu este încă o dovadă care soluționează polemica iscată în legătură cu cele două luni Adar, în special faptul că al doilea Adar este luna principală, problemă de care mă voi ocupa într-un alt articol.

Mai este și problema legată de Taanit (post) care se ține de ziua asta, când anul este bisect, întrucât sunt unii care susțin că Taanitul și alte Hazkarot pe care le au oamenii trebuie ținute de primul Adar și nu de al doilea. Realitatea este că Taanitul ăsta se ține de obicei în diaspora de primul Adar, iar în Ereț Yisrael în al doilea.

[Rămân cele două constatări făcute la început: prima, Moșe Rabenu s-a născut și a murit în aceeași zi calendaristică și a doua, faptul deosebit de interesant că noi știm data la care a murit, dar nu știm locul în care a fost înmormântat!](#)

În Israel, armata (Tahal) a hotărât ca ziua aceasta să fie ziua de Hazkara a tuturor soldaților cărora nu li se știe locul înmormântării, bazat pe ce este scris de Moșe Rabenu în Deutoronium 34:5-6:

”Și Moise robul Domnului a murit acolo în țara Moavului după cuvântul Domnului. Și El l-a înmormântat în vale, în țara Moavului, vizavi de Bet-Peor, și nimeni nu știe unde se află mormântul lui până în ziua aceasta”

În fiecare an, de ziua aceasta, se ține pe Muntele Herzl, în parcul amenajat ca cimitir, care adăpostește numai cenotafe (morminte goale, cu numele soldaților dispăruți), o ceremonie de Hazkara. Începând cu războiul de independență și până astăzi, sunt înregistrați oficial 181 de morți, al căror loc de odihnă veșnică este necunoscut! Să sperăm că vor fi aduși la odihnă veșnică în curând.